

Atıf Bilgisi: Temel Eğinli, A. ve Karakuyu, E. (2024). Türkiye’de ve Dünya’da kişilerarası iletişim lisansüstü eğitimi programlarına yönelik bir içerik analizi. *İNİF E- Dergi*, 9(1), 158-190.

TÜRKİYE’DE VE DÜNYA’DA KİŞİLERARASI İLETİŞİM LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİ PROGRAMLARINA YÖNELİK BİR İÇERİK ANALİZİ

Prof. Dr. Ayşen TEMEL EĞİNLİ*

Doktora Öğrencisi Ekin KARAKUYU**

DOI: 10.47107/inifedergi.1418256

Araştırma Makalesi***

Başvuru Tarihi: 11.01.2024

Kabul Tarihi: 04.04.2024

Öz

Bilgi toplumunda hızlı ve sürekli bir değişim halindeki bilginin edinilmesi ve üretilmesi için eğitim en kritik değerdir. Eğitimin sağlanması anlamında önemli bir role sahip olan üniversiteler, global dünyada birer dünya vatandaşı olacak bireylerin meslek edinmesi ve gelişimi için gerekli bilgi donanımını sunmaktadır. Bu anlamda günümüz insanının 21. yüzyıla ilişkin yeterlilikleri kazanmasında lisansüstü eğitim, rekabetçi işgücü arasında farklılaşabilmek için önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. İletişim bilimi eğitimi, disiplinlerarası bir nitelik taşımakla birlikte Dünya tarihindeki izi yaklaşık yüz yıl öncesine kadar gitmektedir. Günümüzde iletişim bilimi eğitimi lisans düzeyinde önemini korumaktadır. Aynı zamanda lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) programlarla daha spesifik alanlarda uzmanlaşma sağlamaktadır. Kişilerarası iletişim lisansüstü eğitimi de spesifik alanlardan biridir. Tüm dünyada önemi giderek artmakta ve bir iletişim bilimi alanı olmaya devam etmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de ve Dünya’da “kişilerarası iletişim” adı ile eğitim veren lisansüstü programlar içerik analizi yapılarak incelenmiş ve kişilerarası iletişim lisansüstü eğitimine ilişkin veriler betimlenmiştir. Sonuçta ise kişilerarası iletişim lisansüstü eğitiminin Türkiye’de sadece 3, Dünya’da ise en çok ABD’de olacak şekilde 19 üniversite tarafından verildiği bulunmuştur. Bununla birlikte diğer ülkelerde kişilerarası iletişimi içeren ancak farklı isimlerle lisansüstü programların yer aldığı ya da kişilerarası iletişim alanlarını daha da spesifik olarak vermekte olan programlar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: lisansüstü eğitim, kişilerarası iletişim, kişilerarası iletişim lisansüstü eğitimi.

A CONTENT ANALYSIS ON INTERPERSONAL COMMUNICATION POSTGRADUATE EDUCATION PROGRAMS IN TURKEY AND THE WORLD

Abstract

In the information society, education is the most important value for the acquisition and production of constantly and rapidly changing knowledge. At this point, universities come to the forefront as institutions that provide the necessary knowledge for the profession and development of individuals who will become citizens of the global world. Today, graduate education has emerged as an important necessity for individuals to acquire 21st century competencies in order to differentiate among the competitive workforces. At this point, communication science education, which has an interdisciplinary nature, started to be given in the world about a hundred years ago. Today, while communication science education remains important at the undergraduate and graduate level, postgraduate (master’s and doctorate) programs provide specialization in more specific fields. Interpersonal communication postgraduate education is one of these specific fields and continues to be

* Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Kişilerarası İletişim Anabilim Dalı, E-mail: ayсен.temel.eğinli@ege.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4830-4524

** Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Kişilerarası İletişim Doktora Programı, E-mail: 92230000026@ogrenci.ege.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2906-342X

***Yazarlar, makalede araştırma ve yayım etiğine uyulduğuna ve kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edildiğine yönelik beyanda bulunmuştur.

an increasingly important field of communication science all over the world. In this study, the content analysis method was used to examine postgraduate programs in Turkey and in the world that offer education under the name of “interpersonal communication” and to describe the data on interpersonal communication graduate education. As a result, it was found that only 3 universities in Turkey offer graduate programs in interpersonal communication, while there are 19 universities in the USA. However, in other countries, it was found that there are postgraduate programs that include interpersonal communication but with different names or programs that offer more specific interpersonal communication fields.

Keywords: *postgraduate education, interpersonal communication, interpersonal communication postgraduate education.*

Giriş

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımının artması ile ülkeler arasındaki başarının belirleyicisi bilgi, bilgiye erişim ve bilgi üretimi olmuştur. Bu sürece ayak uydurmak için en önemli nokta, bireylere daha fazla ve nitelikli eğitim olanaklarının sunulmasıdır. Bu anlamda her basamakta yer alan eğitim kurumlarına önemli görevler düşerken, nitelikli bireyi topluma kazandırmada en önemli sorumluluk da yükseköğretim kurumlarına verilmiştir (Dilci, 2009).

Bilgi toplumunda en önemli değer bilginin edinilmesi olarak kabul edilmektedir (Levy & Murnane, 2005). Bu noktada hızlı gelişme ve değişime karşı, üniversiteler bilgi üretimi ve geliştirmeyi amaçlayan araştırma ve geliştirme faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere farklı programlar çerçevesinde lisansüstü çalışmalara yönelmiştir (Polat vd., 2022). Lisansüstü eğitim, uzmanlaşma ve rekabetin aşılmasında algılanan bir başarı faktörü olarak görülmektedir (Shrestha vd., 2016). Bu nedenle de lisans eğitimi sonrasında bireyin kendini daha çok geliştirmesi ve topluma katkısının artması amacı ile lisansüstü eğitim alması (Başer vd., 2005), bir anlamda gereklilik ve profesyonelleşmenin bir ölçütü olarak ortaya çıkmıştır (Gömleksiz & Et, 2013; Güven & Tunç, 2007; Sarkın, 2022).

21. yüzyılın becerileri “iletişim becerileri, uyum sağlama ve problem çözme yeteneği” olarak ifade edilmektedir (National Research Council [US] Board on Science Education, 2010). Diğer yandan 4 C olarak ifade edilen eleştirel düşünme ve problem çözme (Critical thinking and problem solving), yaratıcılık ve inovasyon (Creativity and innovation), iletişim (Communication) ve iş birliği (Collabration) yeterlilikleri ise dünya vatandaşı olmak için gereken yetkinlikler olarak belirtilmektedir (Ananiadou & Claro, 2009; Hacıoğlu, 2021). Bireylerin sahip olması gerekli nitelikler incelendiğinde iletişim becerilerinin ön plana çıktığı görülmekte, iletişim becerilerinin de yaratıcı, inovatif, esnek, kendine güvenen ve takım çalışmasına yatkın bireylerin yetiştirilmesinde etkili olacağı ifade edilmektedir (Anderson, 2008). Bu anlamda özellikle iletişim bilimleri alanında spesifik uzmanlaşmanın bireylerin profesyonel gelişimlerine katkıda bulunmasının yanı sıra sosyal gelişimi de desteklediği, belirli tutumların edinilmesinde etkili bir araç olduğu açıklanmaktadır (Vural & Başaran, 2021). Bu noktada da kişilerarası iletişim lisansüstü programları söz konusu iletişime yönelik becerileri öğrencilere sunan nitelikler taşıması özelliği ile iletişim bilimi alanında tercih edilen bir alan olarak ortaya çıkmıştır.

Kişilerarası iletişim, sosyal bir canlı olan insanlar için tıpkı nefes almak gibi bir gerekliliktir. Bireyler, doğdukları an itibariyle çevrelerindeki harekete ve sese tepki vermekte ve kaçınılmaz olarak etkileşimlerde bulunmaktadır (Beebe, 2022). Dolayısıyla kişilerarası iletişim eğitiminin tarih, fen, matematik ya da coğrafya temel bilimleri gibi önemli olduğunu ve sosyal bir canlı olan insanın hem doğasını anlama hem de ortak bir insan deneyiminin parçası olma anlayışı, becerisi ve yeterliliği sunduğunu ifade etmek mümkündür (DeVito, 2022). Kişilerarası iletişim eğitiminin bireye sağladığı akademik faydaların yanında kişilerarası iletişim becerilerine sahip bireylerin günümüz kuruluş ve işletmeleri açısından aranan çalışanlar haline geldiği vurgulanmaktadır (Ansari, 2021). Bu anlamda kişilerarası

iletişim becerileri, bireyin kişisel yaşamını iyileştirmesini sağlayan bireysel faydalar ve iş yaşamını daha nitelikli bir hale getiren profesyonel faydalar sunmaktadır (DeVito, 2022).

Bu çalışmada, iletişim bilimi lisansüstü eğitimine ilişkin süreç, kişilerarası iletişim bilim dalı ve lisansüstü programlarına yönelik teorik bilgiler temelinde açıklanmaktadır. Aynı zamanda Türkiye'deki ve Dünya'daki kişilerarası iletişim alanına ilişkin lisansüstü eğitim, sahip olduğu nitelik/özellikler açısından analiz edilerek, Türkiye ve Dünya'daki kişilerarası iletişim bilim dalı eğitimine ilişkin veriler aracılığıyla betimlenmektedir.

1. İletişim Bilimi Alanında Lisansüstü Eğitim

Lisansüstü eğitim, belirli bilim dallarında lisans eğitimi sonrasında daha kapsamlı ve derinlemesine uzmanlaşma olanağı sunan hem mesleki hem de akademik gelişim kazandıran eğitim programıdır (Alhas, 2006). Lisansüstü eğitim öğrencileri, akademiye yönelik hedeflerini gerçekleştirmek ve kariyer olanağı elde etmek, mesleki gelişimlerini sağlamak, çağdaş gelişmeleri takip ederek alana katkıda bulunmak gibi lisansüstü eğitim amaçları taşımaktadır (Polat vd., 2022; Tosun, 2012). Diğer yandan lisansüstü eğitimi seçerek eğitim alan öğrencilerin en önemli hedeflerinden biri de mesleki kariyerlerinde farklılaşma yaratabilmektir (Nas vd., 2016). Bu farklılaşma endüstrisi, lisans derecesinin yanı sıra lisansüstü dereceleri de işe başvuru ve işe alım sürecinde bir koşul haline getirdiği için lisansüstü eğitimin önemini de arttırmaktadır (Karaman & Bakırcı, 2010; Twebaze, 2023). "Higher Education, Benchmarking Higher Education System Performance" (OECD, 2019) verilerine göre dünyada, 25-34 yaş arasındaki lisansüstü eğitim alan kişi sayısı oldukça artış göstermiştir. Bunun en temel nedeni ise lisansüstü mezunlarına, lisans mezunlarına göre üçte iki oranında daha fazla kazanç elde etme olanağının sunulmasıdır.

Her ülkede yükseköğretim, imkânlar ve ihtiyaçlar temelinde üretim ve hizmet alanlarına yönelik üst düzey niteliklere sahip insan gücü yetiştirmekten sorumludur. Bu anlamda bilimsel araştırma yapmak ve yükseköğretim eğitimi vermek üzere araştırmacılar yetiştirilmesi lisansüstü programlar ile mümkün olmaktadır (Dilci, 2009). Avrupa ülkelerinin lisansüstü eğitiminde, lisans ve lisansüstü öğretimin birlikte yürütüldüğü Avrupa Modeli Üniversiteler olduğu gibi lisans eğitimi ve lisansüstü eğitimin ayrı üniversitelerde ya da aynı üniversitenin farklı birimlerinde gerçekleştirildiği Anglosakson Modeli Üniversiteler olmak üzere iki farklı uygulamanın yer aldığı görülmektedir (Karakütük, 2002). Türkiye'de lisansüstü eğitim 1960'lı yılların sonlarına kadar yükseköğretim lisans, tıpta uzmanlık ve doktora olmak üzere yürütülürken; 1970'li yıllar itibari ile lisansüstü eğitim yüksek lisans ve doktora olmak üzere iki aşamaya bölünmüş, her bir aşamada izlenecek yöntem ve kurallar tanımlanmış, yıllar içerisinde de kısmen değiştirilen yöntem ve ilkeler yönetmelikler doğrultusunda sürdürülmüştür (Çakar, 1997). Günümüzde lisansüstü eğitim; fen bilimleri, sosyal bilimler, sağlık bilimleri ve eğitim bilimleri olmak üzere farklı bilim alanlarında uzman yetiştirmek üzere üniversiteler bünyesinde kurulan enstitüler tarafından yürütülmekte, programlarda eğitim veren öğretim üyelerinin kadroları kendi buldukları fakültede olmak koşulu ile eğitim sürdürülmektedir (Bozan, 2012). YÖK, 2022-2023 verilerine göre toplam kayıtlı yüksek lisans öğrencisi 434.485 iken, doktora öğrencisi 114.508'dir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2022). Bununla birlikte Üniversite İzleme ve Değerlendirme Genel Raporu'na (YÖK, 2021) göre 2020 yılında 151 üniversiteden toplam 7.525 öğrenci doktora derecesi ile mezun olmuştur. Doktora programlarından 100 ve üzeri mezun veren üniversite sayısı 22 iken söz konusu üniversitelerin tamamı devlet üniversitesidir. Ek olarak (YÖK, 2007), 2025 yılı için lisansüstü öğrenci sayısı 605.000 olarak hedeflenmiştir. Doktora mezunlarının üniversitelerin öğretim üyesi ihtiyacını karşılama ve Türkiye'nin birçok araştırma alanında yer alması hedefi nedeni ile bu ihtiyacın artacağı da ifade edilmektedir (Günay, 2018).

İletişim bilimi eğitimi; amaç, kapsam, içerik, program ve model açısından ülkeden ülkeye ya da bir yükseköğretim kurumundan diğerine farklılıklar göstermektedir. Bu noktada iletişim eğitimi için ABD’deki Accrediting Council on Education in Journalism and Mass Communications (ACEJMC), akreditasyon kurumu, iletişim eğitiminin standart bir müfredatı olamayacağını, her kurumun kendine özgü kültürel, sosyal, dini misyonları ve kaynakları olabileceğini açıklamaktadır (Atabek & Atabek, 2014).

İletişim bilimi, sosyal bilim dalları içerisinde 19. yüzyıldan itibaren ayrılarak bir bilim alanı olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde kapitalist ekonomik oluşum, kamuoyu ve basının önem kazanması, basının bir iş sektörü olarak var olması ile bu alana yönelik eğitilmiş bireyler yetiştirmek önemli bir hale gelmiş, bu da gazetecilik okullarının açılmasına zemin hazırlamıştır (Alver, 2007). İlk iletişim eğitiminin 1893 yılında Pensilvanya Üniversitesi’nde (University of Pennsylvania) Joseph French Jonson tarafından gazetecilik müfredatı içerisinde reklama ilişkin verildiği, ardından 1895 yılında Minnesota Üniversitesi’nde (University of Minnesota) Harlow Gale tarafından reklamcılık araştırmalarına ilişkin dersin verilmeye devam ettiği ifade edilmektedir (Ross & Richards, 2008). Diğer yandan üniversite düzeyindeki ilk eğitimin 1905 yılında Amerika Wisconsin Üniversitesi’nde Willard G. Bleyer tarafından verilmiş olduğu da bilgiler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, 1908 yılında ilk ayrı Gazetecilik Okulu’nun Missouri Üniversitesinde açılması ile iletişim alanındaki eğitimin temelleri atılmaya başlanmıştır. Ayrıca ilk lisansüstü eğitim 1912 yılında Columbia Üniversitesi’nde gazetecilik bilim dalına ilişkin olmuştur (Adam, 2001; Mutlu, 1998). 1920’li yıllarda Chicago Okulunun akademisyenleri (Cooley, Mead ve Dewey) tarafından iletişim bilimi, toplumsal bir bilim alanı olarak kabul edilmiştir. 1950’li yıllarda ise gazetecilik bölümü üniversiteler içinde eğitime başlamıştır (Weaver, 1994).

Dünya’daki gelişmeler bu yönde ilerlerken Türkiye’de iletişim eğitiminin verilmesi fikrini ilk defa 1914 yılında ABD’de Columbia Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi’nde “The Development of Modern Turkey as Measured by Its Press” adı ile doktora tezini tamamlayan Ahmet Emin Yalman sunmuştur (Tokgöz, 2006; Topuz, 2003). Ancak ilk iletişim eğitiminin gazetecilik alanında 1930’lu yıllarda verildiği görülmektedir. 1931 Basın Yasası ile gazetelerde görev yapan yazı işleri müdürlerinin alana ilişkin lise ve yüksekokul bitirme zorunluluğunun getirilmesi ile gazetecilik okulları açılmak istenmiş ancak 1933’te bu zorunluluk kaldırılınca başarılı sonuç elde edilmemiştir (Alemdar & Erdoğan, 2001). 1948 yılında Yahya Fehmi Tuna tarafından ilk gazetecilik okulu olan “İstanbul Özel Gazetecilik Okulu” eğitim ve öğretime açılmış olup biri ortaöğretim üzerine 3 yıllık, diğeri ise lise üzerine bir yıllık eğitim veren iki aşamadan oluşan bir sistem uygulanmıştır. Bu okul öncelikle “Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Enstitüsü”ne daha sonra “Basın ve Yayıncılık Yüksekokulu”na son olarak ise “İletişim Fakültesi”ne evrilmiştir (Arık & Bayram, 2011; İnuğur, 1988; Okay, 2003). 1947 yılında İstanbul Gazeteciler Cemiyeti ve bu sürece öncülük eden Sedat Simavi, İstanbul Üniversitesi Senatosu’na başvurarak gazetecilik eğitimi veren bir yükseköğretim kurumunun faaliyete geçmesini istemiştir (Abadan Unat, 1972). Bu istek onaylanarak 1950-1951 eğitim öğretim döneminde ilk kez yükseköğretimde gazetecilik öğrencileri eğitime kabul edilmiştir (İstanbul Üniversitesi, 2023a). İstanbul üniversitesi ardından 1965 yılında UNESCO ve Gazeteciler Cemiyeti’nin katkılarıyla Ankara Üniversitesi’nde Basın Yayın Yüksekokulu kurulmuştur (Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2023). 1992 yılında çıkarılan 3837 sayılı yasa ile 2908 sayılı yüksek öğretim kurumları yasasında değişiklik yapılarak mevcut bulunan beş Basın-Yayın Yüksek Okulu, İletişim Fakültelerine dönüştürülmüş, bunun takip eden süreçte ise bu yasa ile yeni iletişim fakülteleri kurulmaya başlamıştır (Tokgöz, 2006).

Türkiye’de iletişim bilimi alanında lisansüstü eğitime yönelik ilk çalışmalar, 1982 öncesi yurt dışı olanaklarına başvurulması ve 1982 sonrasında ise iletişim bilimi alanında

eğitim veren lisansüstü programların açılması ile başlamıştır (Alver & Sarısakaloğlu, 2023; Tokgöz, 2003). 1982’de Yüksek Öğretim Kanunu ile kurulan sosyal bilimler enstitülerinin bünyesinde disiplinlerarası bir nitelik taşıyan İletişim Anabilim Dalı kurulmuş, 1983-1984 eğitim öğretim dönemi ile birlikte İstanbul ve Marmara Üniversitelerindeki Basın ve Yayın Yüksekokullarında lisansüstü çalışmalar başlatılmıştır. 1984-1985 yıllarında Gazi ve Anadolu Üniversitelerinde, 1986-1987 yıllarında Ankara ve Ege Üniversitelerinde yüksek lisans programları uygulamaya konulmuştur. Bununla birlikte 1989-1990 eğitim öğretim döneminde Ankara Üniversitesi’nde, 1991-1992 eğitim öğretim döneminde ise Anadolu ve Ege Üniversitesi’nde doktora programları çalışmaları başlamıştır (Tokgöz, 2006). 1990’lı yıllarda başlayan iletişim bilimi lisansüstü eğitim programları, sosyal bilimler enstitüleri bünyesinde gazetecilik, radyo-televizyon ve sinema, halkla ilişkiler ve tanıtım olmak üzere üç anabilim dalı olarak kurulmuş, günümüzde de bu anabilim dallarına yeni anabilim dalı ve programların eklenmesi ile geliştirilerek eğitim vermeye devam etmektedir (Solmaz vd., 2012).

2. Kişilerarası İletişim Bilim Dalının Gelişimi ve Lisansüstü Eğitimi

İletişim biliminin disiplinlerarası niteliği nedeni ile birçok bilim dalı ile yakından ilişkili çalışma alanları bulunmaktadır. Bu anlamda iletişim bilimi alanında lisansüstü eğitim de adeta bir bahçeye benzetilmekle birlikte Dünya’da ve Türkiye’de iletişim bilimi alanında verilen lisansüstü eğitimler, genellikle medya iletişimine yönelik becerileri içermektedir (Longnecker, 2009; 2016). İletişim profesyonelleri kamuyu bilgilendirme, sağlık, çevresel vb. konularda gerçekleştirdikleri işler için farklı sosyal aktörlerle (araştırmacılar, kamu yöneticileri, siyasetçiler, gönüllüler vb.) iletişim kurmak ve bu iletişimi yönetmek durumundadır. Bu noktada kişilerarası iletişim anahtar bir araç konumundadır (Llorente & Revuelta, 2023).

İki kişi arasındaki yüz yüze iletişimi ifade eden kişilerarası iletişime (Hartley, 1999) ilişkin ilk çalışmaların başlangıcı olarak George Simmel ve diğer sosyologların 1910’ların başlarındaki çalışmaları gösterilmektedir. Bu dönemde etkileşim ritüelleri, gizlilik, ikili iletişimin özellikleri, sosyal ilişki türleri, kişisel düzeyde nasıl etkileşimde bulunduğu ilişkin araştırmalar konu edinilmiştir. 1920 ve 1930’larda diğer bilim dallarından bilim insanları, iletişimde insani unsurların önemini keşfetmiş, bu nedenle de etkileşim ve ilişkilerin psikolojik yönleri araştırmalarda ön plana çıkmıştır. 1960’lı yıllarda kişilerarası iletişim, iletişimin bir alt disiplini ve ayrı bir bilim alanı olarak ortaya çıkmıştır. Bu dönemde ABD’de Vietnam Savaşı’na bağlı olarak aktivist hareketlerin ve sivil halkın bilinçlenmesinin etkisi ile kişilerarası etkileşime yönelik çalışmalar hız kazanmıştır (Knapp & Daly, 2011; Manning, 2020).

1960’lardaki iletişim alanındaki araştırmalarda kişiler arası ilişkilerin önemi ortaya çıkmış bu gelişme de kişilerarası iletişim alanını doğrudan etkilemiştir. Başlangıçta kişilerarası iletişim araştırmaları; ikna, sosyal etki ve küçük grup süreçleri (Berger, 2005), uyumsuzluk (Festinger, 1954, 1957), denge (Heider, 1958), sosyal yargılama (Sherif & Hovland, 1961) ve etki (Berlo, 1960) konularına odaklanmıştır. 1970’li yıllarda sosyal etkileşim, kişilerarası çekicilik ve kişilerarası ilişki gelişim süreçleri konuları önem kazanarak kişilerarası ilişkilerin gelişimindeki rolü incelenmiştir (Berger, 1977; Berger & Calabrese, 1975). 1980’li yıllarda ise kişilerarası iletişime bilişsel yaklaşımlar, belirsizlik azaltma ve yapısalcılık konuları bağlamında çalışılmaya başlanmıştır (Roloff & Berger, 1982). Tüm bu dönemlerde diğer ilgili bilim dallarının alanlarına ilişkin çalışmalardan destek alınarak kişilerarası iletişim davranışı açıklanmaya çalışılmıştır.

1990’lı yıllar sonrasında kişilerarası ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi için sosyal etkileşim şartı ile birlikte ilişki teorileri odak noktası haline gelmiştir (Berger, 1991, 1992).

2000’li yıllarda kişilerarası iletişim becerilerinin önem kazandığı ve hümanist psikolojinin etkisi ile ilişkilerin etkili kişilerarası iletişim ile gelişebileceği fikrine odaklanılmıştır (Gable & Shean, 2000). Bu noktada da kişilerarası iletişim diğer kişilerle etkileşim kurabilmek için bir ihtiyaç olarak tanımlanmıştır (Afifi & Guerrero, 2000). Kişilerin doyumlu ilişkiler kurabilmesinin sosyal bağlar geliştirmeye bağlı olduğu (Leary, 2001) vurgulanmış, aynı zamanda bu etkileşimler ile kişinin benlik gelişiminin oluşabileceği ifade edilmiştir (Coover & Murphy, 2000). 2000’li yıllar kişilerarası iletişimin organizasyon, başarılı yöneticiler, doyumlu ve verimli çalışan ilişkilerine odaklandığı, bununla birlikte müşteriler ve çalışanlar ile pozitif ilişkiler geliştirmenin kişilerarası iletişim becerileri ile mümkün olduğu fikrinin savunulduğu bir dönem olmuştur (Argyle, 1994; Chacko, 2021). 2000’li yıllarda başlayan bu süreç, yüz yüze etkileşimde sözlü ve sözsüz unsurların önemi, mesaj üretim süreçleri, belirsizlik, ikna edici iletişim, diyalektik teoriler, yeni iletişim teknolojileri ve bilgisayarlı sosyal etkileşim, ilişkilerin yorumlayıcı nitel ve biyolojik araştırmalara dayanan yaklaşımlar geliştirilmesi yönünde günümüzde de devam etmektedir (Berger, 2005; Manning, 2020).

21. yüzyıla gelindiğinde kişilerarası iletişim, iki ya da daha fazla kişi arasında gerçekleşen karşılıklı etkiyi içeren insan iletişimi (Beebe vd., 2014) tanımının ötesine geçerek bireyin diğerleri ile sosyal bağlar kurması, geliştirmesi ve sürdürmesinin bir ihtiyaç olarak ifade edilmesi ve bunun kişilerarası iletişim becerileri ile yakından ilişkili olduğunun ortaya konulması ile daha fazla önem kazanmıştır (Hargie, 2011). Bununla birlikte kişilerarası iletişimin doğuştan gelen bir ihtiyaç olmasına rağmen, kişilerarası iletişim becerilerinin yaşam boyunca öğrenilebilir ve geliştirilebilir olduğuna dikkat çekilmiştir (Deveci, 2019). Kişilerarası iletişime olan ilgi her geçen yıl daha fazla artmış ve bu durum, kişilerarası iletişim alanını iletişim disiplinin en büyük ve en canlı alanlarından biri haline getirmiştir. Kişilerarası iletişim alanında yetkinlik kazanmak, bireysel kimlik, kişisel, sosyal ve mesleki ilişkilere ilişkin zengin bir bakış açısı sunmaktadır. Kişilerarası iletişim hayatın merkezinde yer alan insan davranışı ile ilgilenen diğer disiplinlerle de kesişmektedir. Dolayısıyla kişilerarası iletişim araştırmaları aynı zamanda psikoloji, işletme, sosyoloji, antropoloji ve danışmanlık alanlarındaki çalışmalara da katkıda bulunmakta ve bu alanlardaki araştırmalardan da faydalanmaktadır (Knapp vd., 2014).

Kişilerarası iletişim eğitimi; sosyal beceriler, kişilerarası beceriler, iletişim becerileri (Hargie, 2011) iletişim yönetimi gibi birçok isimle kurslar, sertifika programları ve lisansüstü eğitim olarak verilmektedir. Kişilerarası iletişim eğitimindeki araştırmalar ve elde edilmek istenen sonuçlar incelendiğinde ulaşılmak istenen noktanın iletişim yeterliliği ve iletişim etkililiği kavramları ile açıklandığı görülmektedir. İletişim yeterliliği; dil ve gramer bilgisi, sosyokültürel yeterlilik gibi birçok unsuru kapsamakla birlikte sosyal olarak uygun davranışı sergilemek için gerekli yetkinlikleri açıklamaktadır. İletişim etkililiği ise iletişim durumlarına ilişkin elde edilmek istenen sonuçların istenilen şekilde olması ve sürecin kolaylaştırılmasını sağlamak anlamına gelmektedir (Larson vd., 1978).

Kişilerarası iletişim, birbiri ile temas kuran kişiler arasında karşılıklı ilişkiler mekanizması olduğu kadar, insanların davranışlarını etkilemek amacıyla bilgi aktarmaya yönelik tüm araçlar ve yöntemler bütünü olarak da ele alındığında (Naumovski vd., 2017), eğitimin profesyonel iletişim becerilerine yönelik olarak gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir (Longnecker, 2022). Bu noktada iletişim alanında çalışan profesyonellerin görev tanımı ne olursa olsun en önemli sorumlulukları, kendi ya da temsil ettiği kurum adına diğerleri ile kişilerarası iletişimi yönetmek ve desteklemek olarak açıklanmaktadır (Wilkinson vd., 2022). Bir diğer ifade ile “Her bir etkileşim, kişilerarası ilişkileri geliştirir” ilkesinden hareketle (Beebe vd., 2014), iletişim ile ilgili alanda çalışan profesyonellerin kişilerarası iletişim becerilerine sahip olması bir gereklilik olarak ön plana çıkmaktadır.

Bir iletişim profesyonelinin bu becerilere sahip olarak diğerleri ile gereksinimler doğrultusunda, diğer kişinin gereksinimlerinin de farkında olarak tatmin edici bir sonuç elde edecek şekilde açık ve net paylaşımlarda bulunabilmesi ve bu anlamda kişilerarası iletişim sürecinde adeta bir sürücü görevini üstlenmesi beklenmektedir (Kahan vd., 2012; Phillips, 1978). İletişim profesyonellerinin okullar, devlet kurumları, özel kuruluşlar, geleneksel medya, film stüdyoları, müzeler vb. birçok alanda çalışarak tavsiye ve eğitim veren, planlar oluşturan, iletişim stratejileri geliştiren, medya çalışmalarını yapan, danışmanlık, yazma, tasarlama, yorumlama vb. yetkinliklerini kullanan kişiler olup iletişim bilimi alanına ilişkin her bir beceriye sahip olması gerekli ve önemlidir (Longnecker, 2022). Bu noktada iletişim bilimi alanında etkili bir bilgi donanımına sahip olmak hem normatif bilgileri hem de kişisel gelişimi gerekli kılmaktadır.

Bu anlamda kişilerarası iletişim lisansüstü eğitim içerikleri incelendiğinde halkla ilişkiler uzmanları ya da kurumsal iletişim yöneticilerinin iletişim yönetimini sağlaması (Fährnich vd., 2021), etkili iletişim, empati, aktif dinleme, kültürel yeterlilik gibi iş yaşamında kişinin iletişime ilişkin süreçleri yönetebilmesini sağlayan yetkinlikler (Skinner vd., 2016), eğitim alanındaki uzmanlar için ise sözlü ve sözsüz iletişim unsurlarını etkili kullanabilmesi ve kişilerarası ilişkileri yönetebilmesi (Anwar, 2016) için gerekli becerilere odaklı olduğu görülmektedir. Hart Research Associates (2009), işverenlerin %93'ünün öğrencilerin mezun oldukları alandan daha çok iletişim becerilerini önemli gördüğüne dikkat çekerek bu alandaki eğitimin gerekliliğini işaret etmiştir. Bununla birlikte 2013 yılında the Association of American Colleges and Universities (AAC&U), kişilerarası iletişim eğitiminin genel eğitim müfredatının bir parçası olması gerektiğini, öğrencileri günümüz dünyasında katılımcı bireyler olarak hazırlamanın kilit bir unsur olduğunu açıklamaktadır (Morrealea vd., 2017).

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışma, Türkiye’de ve Dünya’da bulunan üniversitelerin kişilerarası iletişim lisansüstü programlarına ilişkin betimleme yapmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırma sorusu “Türkiye’de ve Dünya’da kişilerarası iletişim lisansüstü programları hangi niteliklere/özelliklere sahiptir?” olarak belirlenmiştir. Araştırma sorusu bağlamında belirlenen alt araştırma soruları ise şu şekildedir:

Araştırma Sorusu 1. Türkiye’de ve Dünya’da kişilerarası iletişim lisansüstü programlarının zorunlu/seçmeli/uygulamalı/teorik dersleri farklı ve ortak yönleri nelerdir?

Araştırma Sorusu 2. Türkiye’de ve Dünya’da kişilerarası iletişim lisansüstü programlarının akademik kadro sayıları nasıl dağılım göstermektedir?

Araştırma Sorusu 3. Türkiye’de ve Dünya’da kişilerarası iletişim lisansüstü program dersleri nelerdir ve nasıl dağılım göstermektedir?

Araştırma Sorusu 4. Türkiye’de ve Dünya’da kişilerarası iletişim lisansüstü program dersleri arasında farklı ve ortak yönler nelerdir?

Nitel araştırma yöntemleri, bir olayın ya da durumun derinlemesine analizini sağlamaktadır (Punch, 2020). Bir diğer ifadeyle nitel araştırma, toplanan bulguları derinlemesine incelemekte ve açıklamaktadır. İçerik analizi, metin ya da metinlerden oluşan kümelerin içinde yer alan kelime ya da kavramların objektif ve sistematik şekilde incelenmesine ilişkin bir tekniktir (Büyüköztürk vd., 2022, s.258). İçerik analizi, elde edilen bulguların hem yapısını hem de araştırmanın amacını ortaya koyan uygun kategori ve analiz birimlerinin belirlenmesiyle gerçekleştirilmektedir (Cohen vd., 2000, s. 164). Böylelikle

elde edilen veriler, objektif ve sistematik bir biçimde sınıflandırılarak değerlendirilmekte ve anlamlandırılmaktadır (Lac, 2016). Elde edilen sonuçlar, nicel araştırmalarda başta belirlenen amaçlar doğrultusunda net olarak gösterilirken nitel araştırmalarda ise süreç boyunca toplanan verilere göre değişken olabilmekte, dolayısıyla araştırma sürecinde karşılaşılan durumlar verilerin yorumlanmasını ve sonuçları beklenmedik yönde etkileyebilmektedir (Büyüköztürk vd., 2022, s.263). Yapılan araştırmada içerik analizi doğrultusunda toplanan bulgular; “üniversite adı”, “program adı”, “program derecesi”, “kurulma yılı”, “uygulamalı ders sayısı”, “teorik ders sayısı”, “zorunlu ders sayısı”, “seçmeli ders sayısı”, “eğitim süresi” kategorileri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

3.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, olasılık temelli olmayan araştırmacının amacına bağlı olarak bilgi açısından belirli ölçütleri karşılayan ya da belirli özelliklere sahip bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak sağlayan araştırma yöntemidir (Patton, 2014). 08.08.2023 – 27.08.2023 tarihleri arasında internet tarayıcısı aracılığı ile “kişilerarası iletişim yüksek lisans”, “kişilerarası iletişim doktora”, “master’s interpersonal communication degree”, “master’s interpersonal communication master’s” “interpersonal communication doctorate programme”, “Ph.D. interpersonal communication” ifadelerinin arama motoruna yazılması ile üniversitelerin web sitelerine ulaşılarak Türkiye’den kişilerarası iletişim lisansüstü programlarına sahip 3 üniversite, ABD’den ise 16 üniversite ya da program belirlenmiştir. Örneklemin büyüklüğü, araştırmacının ne bilmek istediğine, araştırmanın amacına, neyin gündem olduğuna, neyin kullanışlı olacağına, neyin inanılır olacağına bağlı olarak belirlenmektedir (Baltacı, 2018). Buna göre bu araştırmada örneklemin sadece “kişilerarası iletişim/interpersonal communication” adı ile belirtilen lisansüstü programları doğrultusunda belirlenmesi uygun görülmüştür. Bu sebeple kişilerarası iletişim alanındaki benzer konuları içermesine rağmen program ismi farklı olan lisansüstü programlar örnekleme dahil edilmemiştir.

Araştırmanın örnekleme ile ilgili lisansüstü program dereceleri, eğitim dilleri ve ülke/şehir isimleri tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Türkiye’de ve ABD’de Bulunan Kişilerarası İletişim Lisansüstü Programlar

Üniversite Adı	Program	Eğitim Dili	Ülke/Şehir
Ege Üniversitesi	Tezli Yüksek Lisans/Doktora	Türkçe	Türkiye/İzmir
İstanbul Üniversitesi	Tezli/Tezsiz Yüksek Lisans	Türkçe	Türkiye/İstanbul
Marmara Üniversitesi	Tezli/Tezsiz Yüksek Lisans/Doktora	Türkçe	Türkiye/İstanbul
Kent State Üniversitesi	Yüksek Lisans/Doktora	İngilizce	ABD/Kent
Liberty Üniversitesi	Yüksek Lisans	İngilizce	ABD/Lynchburg
Iowa Üniversitesi	Yüksek Lisans/Doktora	İngilizce	ABD/Iowa
Güney Illinois Üniversitesi Edwardsville	Yüksek Lisans	İngilizce	ABD/Edwardsville
Austin/Teksas Üniversitesi	Yüksek Lisans/Doktora	İngilizce	ABD/Austin
Ohio Üniversitesi	Doktora	İngilizce	ABD/Athens
Oklahoma Üniversitesi	Yüksek Lisans/Doktora	İngilizce	ABD/Norman
Doğu Illinois Üniversitesi	Yüksek Lisans	İngilizce	ABD/Charleston
Chapman Üniversitesi	Doktora	İngilizce	ABD/Orange
Louisiana State Üniversitesi	Yüksek Lisans/Doktora	İngilizce	ABD/Baton Rouge
Albany Üniversitesi-SUNY	Yüksek Lisans	İngilizce	ABD/Albany

Missouri Üniversitesi	Yüksek Lisans/Doktora	İngilizce	ABD/Missouri
Bowling Green State Üniversitesi	Doktora	İngilizce	ABD/Bowlin Green
Delaware Üniversitesi	Yüksek Lisans/Doktora	İngilizce	ABD/Newark
Arizona Üniversitesi	Yüksek Lisans/Doktora	İngilizce	ABD/Tucson
Connecticut Üniversitesi	Yüksek Lisans/Doktora	İngilizce	ABD/Mansfield

Kaynak: (Bowling Green State University, 2023; Chapman University, 2023; Eastern Illinois University, 2023; Ege Üniversitesi, 2023; İstanbul Üniversitesi, 2023b; Kent State University, 2023; Liberty University, 2023; Louisiana State University, 2023; Marmara Üniversitesi, 2023; Ohio University, 2023; Southern Illinois University Edwardsville, 2023; The University of Arizona, 2023; The University of Iowa, 2023; The University of Oklahoma, 2023; The University of Texas at Austin, 2023; University at Albany-SUNY, 2023; University of Connecticut, 2023; University of Delaware, 2023; University of Missouri, 2023)

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Dünya’da iletişim alanı kapsamında çeşitli ülkelerde lisansüstü eğitimlerin verilmesi söz konusu olsa da “kişilerarası iletişim” adı ile örneklem dâhilinde bulunan lisansüstü programların sadece ABD’de yer alması araştırmanın sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır. Araştırma verilerine yalnızca web sitelerinde yer alan dokümanlar üzerinden ulaşılması sebebiyle bazı üniversitelerin sitelerindeki bilgilerin az miktarda verilmiş olması da bir sınırlılık olarak değerlendirilmektedir.

3.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için ilk olarak örneklemin başka araştırmacılar tarafından da ulaşılabilir olması, ikincisi ise kodlama sırasında oluşturulan yönergenin başka araştırmacılar tarafından da uygulandığında aynı materyallerden benzer özellikler elde etmesine önem verilmiştir. Bu amaçla iki araştırmacı ayrı ayrı kodlama yapmış, ardından karşılaştırma yapılarak kodlayıcılar arasında farkın en az olması sağlanmıştır (Aziz, 2015). Bununla birlikte çalışmanın güvenilirliğini sağlamak aynı kaynakların farklı uzmanlar tarafından gözden geçirilmesi olan analizci üçgenleme yönteminden faydalanılmış (Patton, 2014), aynı veriler bir başka araştırmacı tarafından kodlanarak analiz edilmiş ve karşılaştırma yapılmıştır. Son olarak ise nitel ve nicel içerik analizi birlikte kullanılarak veri analizi sonrasında da araştırmacılar arasında bir uyum ve tutarlılık elde edilmesi amacı ile sayısallaştırma güvenilirliği sağlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2000).

3.5. Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular; üniversite adı, program adı, program derecesi, kurulma yılı, uygulamalı ders sayısı, teorik ders sayısı, zorunlu ders sayısı, seçmeli ders sayısı ve eğitim süresi unsurları açısından incelenmiştir. Buna göre bulgular, Türkiye’de bulunan 3 üniversite ve ABD’de yer alan 16 üniversitenin “kişilerarası iletişim” lisansüstü eğitim programlarına ilişkin bilgileri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. ABD’deki üniversiteler için belirlenen 16 üniversitenin yüksek lisans programlarında tez zorunlu olarak görülmemektedir. Bu sebeple tez yazma ya da proje yapma olarak iki seçenek ortaya çıkmakta ve tez seçeneğinin dahil edildiği ya da edilmediği durumlarda ders sayılarında farklılık oluşmaktadır. Diğer yandan tez dersleri, öğrenci ve danışmanı arasında sürdürülen daha bireysel ve diğer derslerden farklı bir formata sahiptir. Dolayısıyla araştırma yapılırken hem Türkiye’deki üniversitelerin hem de ABD’deki üniversitelerin zorunlu ders kapsamında belirlediği tez dersleri araştırmaya dahil edilmemiştir. Tablo 2, tablo 3, tablo 4, tablo 5, tablo 6, tablo 7, tablo 8 ve tablo 9’da araştırma amacı kapsamında elde edilen bulgular sunulmaktadır.

Tablo 2, Türkiye’de ve ABD’de bulunan kişilerarası iletişim yüksek lisans ve doktora programları hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 2. Türkiye’deki ve ABD’deki Kişilerarası İletişim Yüksek Lisans/Doktora Programları Bilgisi

Üniversite Adı	Program Adı	Program Derecesi	Kurulma Yılı	Uygulamalı Ders Sayısı	Teorik Ders Sayısı	Zorunlu Ders Sayısı	Seçmeli Ders Sayısı	Eğitim Süresi
Ege Üniversitesi	Kişilerarası İletişim Tezli Yüksek Lisans Programı	Yüksek Lisans	2010/2011	Yok	12	4	8	2 yıl
Ege Üniversitesi	Kişilerarası İletişim Doktora Programı	Doktora	2013/2014	Yok	17	9	8	4 yıl
İstanbul Üniversitesi	Kişilerarası İletişim Tezli Yüksek Lisans Programı	Yüksek Lisans	2017/2018	Yok	16	6	10	2 yıl
Marmara Üniversitesi	Kişilerarası İletişim Tezli Yüksek Lisans Programı	Yüksek Lisans	2008	1	7	1	7	2 yıl
Marmara Üniversitesi	Doktora Programı	Doktora	----	Yok	8	Yok	8	4 yıl
Kent State Üniversitesi	Kişilerarası İletişim	Yüksek Lisans/ Doktora	2002	Tez ya da proje/ Tez	1/4	6/9	3/9	4/4
Liberty Üniversitesi	Kişilerarası İletişim	Yüksek Lisans	----	Tez ya da proje	1	10	6	5
Iowa Üniversitesi	Kişilerarası İletişim ve İlişkiler	Yüksek Lisans/ Doktora	----	Tez ya da proje/ Tez	1/1	8/12	4/7	5/6
Güney Illinois Üniversitesi Edwardsville	Kişilerarası İletişim	Yüksek Lisans	----	Tez ya da proje	1	8	5	4
Austin/Teksa s Üniversitesi	Kişilerarası İletişim	Yüksek Lisans/ Doktora	----	Tez ya da proje/ Tez	2/2	7/13	2/9	7/6
Ohio Üniversitesi	Kişilerarası ve Örgütsel İletişim	Doktora	2003	Tez	5	13	11	7
Oklahoma Üniversitesi	Kişilerarası İletişim/Sosyal Etki	Yüksek Lisans/ Doktora	----	Tez ya da sınav/ Tez	2/5	6/15	2/8	6/12
Doğu Illinois Üniversitesi	Kişilerarası İletişim Süreçleri	Yüksek Lisans	----	Tez ya da yaratıcı tez	1	9	7	3
Chapman Üniversitesi	Kişilerarası İletişim	Doktora	2016	Tez	4	8	7	5
Louisiana State Üniversitesi	Kişilerarası İletişim	Yüksek Lisans/ Doktora	----	Tez ya da sınav/ Tez	1/1	9/13	6/9	4/5
Albany Üniversitesi-SUNY	Kişilerarası ve Kültürlerarası İletişim	Yüksek Lisans	----	Araştırma projesi ya da uygulama	2	7	4	5
Missouri Üniversitesi	Kişilerarası ve Aile İçi İletişim	Yüksek Lisans/ Doktora	----	Tez ya da proje/ Tez	1/5	5/9	4/9	2/5
Bowling Green State Üniversitesi	Kişilerarası İletişim	Doktora	----	Tez	5	10	10	5
Delaware Üniversitesi	Kişilerarası İletişim	Yüksek Lisans/ Doktora	2019	Tez ya da sınav/ Tez	2/6	8/11	4/9	6/8

Arizona Üniversitesi	Kişilerarası İletişim	Yüksek Lisans/ Doktora	----	Tez ya da sınav/ Tez	2/4	6/10	5/8	3/6
Connecticut Üniversitesi	Kişilerarası İletişim	Yüksek Lisans/ Doktora	----	Tez ya da sınav/ Tez	2/4	8/16	5/13	5/7

Türkiye'deki kişilerarası iletişim yüksek lisans/doktora program bilgilerine bakıldığında toplam 3 üniversite olduğu görülmektedir. Ege Üniversitesi tezli yüksek lisans programının kurulma yılı 2010/2011, doktora programının kurulma yılı ise 2013/2014 olarak açıklanmaktadır. İstanbul Üniversitesi kişilerarası iletişim tezli yüksek lisans programı, 2017/2018 yılları arasında kurulmuştur. Marmara Üniversitesinin kişilerarası iletişim tezli yüksek lisans programı 2008 yılında kurulmakla birlikte doktora programının hangi yıllarda kurulduğu bilgisine erişilememiştir.

ABD'de kişilerarası iletişim yüksek lisans ve doktora programı eğitimi veren 16 üniversite olduğu tespit edilmiştir. Üniversitelerin programları incelendiğinde Liberty Üniversitesi, Güney Illinois Edwardsville Üniversitesi, Doğu Illinois Üniversitesi ve Albany Üniversitesi- SUNY kapsamında sadece kişilerarası iletişim yüksek lisans eğitimi verildiği, doktora programının olmadığı görülmektedir. Buna ek olarak Ohio Üniversitesi, Chapman Üniversitesi ve Bowling Green State Üniversitesi'nde ise sadece kişilerarası iletişim doktora programı eğitimi verildiği, yüksek lisans programının bulunmadığı belirlenmiştir.

Tablo 3'te Türkiye ve ABD'de Bulunan Kişilerarası İletişim Lisansüstü Programlarında görev yapmakta olan öğretim üyelerine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 3. Türkiye'de ve ABD'de Bulunan Kişilerarası İletişim Lisansüstü Programları Akademik Kadrosu

Üniversite Adı	Profesör	Doçent	Yardımcı Doçent	Öğretim Üyesi	Toplam
Ege Üniversitesi	3	1		1	5
İstanbul Üniversitesi	5	2		1	8
Marmara Üniversitesi	4	1		2	7
Kent State Üniversitesi	3	2			5
Liberty Üniversitesi	3	1	1	1	6
Iowa Üniversitesi	1	3	1		5
Güney Illinois Üniversitesi Edwardsville	2			3	5
Austin/Teksas Üniversitesi	6	1			7
Ohio Üniversitesi	3	2		2	7
Oklahoma Üniversitesi	2	5	2		9
Doğu Illinois Üniversitesi	3		3	1	7
Chapman Üniversitesi	3	1	3		7
Louisiana State Üniversitesi	3		3		6
Albany Üniversitesi-SUNY	2	3	1	1	7
Missouri Üniversitesi	1	4	2		7

Bowling Green State Üniversitesi	2	1		1	4
Delaware Üniversitesi	2	2	2		6
Arizona Üniversitesi	3	1	1		5
Connecticut Üniversitesi	2	2	4		8

Türkiye’de ve ABD’de bulunan kişilerarası iletişim lisansüstü programlarının akademik kadroları incelenmiştir. Öncelikle Türkiye’deki kişilerarası iletişim programlarına bakıldığında Ege Üniversitesinin akademik kadrosunun 3 profesör, 1 doçent ve 1 öğretim üyesinden oluştuğu görülmektedir. İstanbul Üniversitesi 5 profesör, 2 doçent ve 1 öğretim üyesi kadrosuna sahiptir. Marmara Üniversitesinin ise 4 profesör, 1 doçent ve 2 öğretim üyesi kadrosu vardır.

ABD’deki kişilerarası iletişim lisansüstü programlarının akademik kadrolarına bakıldığında en çok profesör ünvanına sahip öğretim üyesinin Austin/Teksa s Üniversitesi’nde bulunduğu, en az 1 profesörün ise Missouri Üniversitesi ve Iowa Üniversitesi’nde olduğu görülmektedir. Akademik kadroların toplam dağılımı arada çok büyük farklar olmamakla birlikte en fazla sayı Oklahoma Üniversitesi (9)’ndeyken en az sayı ise Bowling Green State Üniversitesi (4)’ndedir. Tablo 4’te Türkiye’deki ve ABD’deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Programları Akademik Kadrolarının Çalışma Alanları ile ilgili bilgiler sunulmaktadır.

Tablo 4. Türkiye’deki ve ABD’deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Programları Akademik Kadrolarının Çalışma Alanları

Üniversite Adı	Çalışma Alanları
Ege Üniversitesi	Sosyal ve beşerî bilimler, kitle iletişim araçları, sosyal, beşerî ve idari bilimler temel alanı, halkla ilişkiler, halkla ilişkiler yöntem ve araçları, kurumsal iletişim, davranış bilimleri, iletişim çalışmaları, kişilerarası iletişim, iletişim psikolojisi, örgüt ve grup iletişimi, yeni iletişim teknolojileri
İstanbul Üniversitesi	Sosyal ve beşerî bilimler, davranış bilimleri, kitle iletişimi ve araçları, halkla ilişkiler, iletişim bilimleri, sosyoloji, toplumsal yapı ve değişme, siyaset bilimi, uyumsuzluk analizi ve çözümü, reklamcılık ve tanıtım, psikoloji, klinik psikolojisi
Marmara Üniversitesi	Sosyal ve beşerî bilimler, halkla ilişkiler, iletişim bilimleri, iletişim sanatları ve tasarımı, dil ve edebiyat, batı dilleri ve edebiyatları, karşılaştırmalı edebiyat, dilbilim, mütercim-tercümanlık, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, siyasi tarih, Avrupa Birliği, ortadoğu araştırmaları, kitle iletişim araçları, radyo, sinema ve televizyon, medya ve iletişim sistemleri
Kent State Üniversitesi	Güç, kimlik çalışmaları, örgütlenme süreçleri, sosyal destek, sağlık, sağlık okuryazarlığı ve sağlık bağlamında maneviyat/dindarlık, aile iletişimi, okuma alışkanlıkları, aracılı mesaj etkileri, kuşaklar arası iletişim, yaşlı istismarı, siyasi kimlik, siyasi tutum ve davranışlar
Liberty Üniversitesi	---
Iowa Üniversitesi	Sağlık kampanyaları, risk iletişimi, ikna, anlatılar, duygular, konudan kaçınma, dayanıklılık iletişimi, kişilerarası ve sağlık/risk iletişimi, ilişkiler ve psikoloji alanlarındaki gelenekler, sosyal biliş, incitici mesajlar, biliş ve duyu etkileşimi, partner ve aile ilişkileri
Güney Illinois Üniversitesi Edwardsville	Aile üyeleri ve romantik partnerler arasındaki kişilerarası iletişim, yakın ilişkiler, bilgisayar destekli iletişim, yas ve kayıp iletişimi, aile iletişimi, kamusal konuşma, ikna ve iletişim, ilişki tamir biçimleri
Austin/Teksa s Üniversitesi	Aile iletişimi, flört ilişkileri, kilo vermede romantik partner desteği, kişisel ve profesyonel ilişkilerdeki iletişim zorlukları, fikirler savunma yolları, kötü haberlerin açıklanması ve alınması, sosyal destek ve başa çıkma, karmaşık tıbbi bilgilerin paylaşılması, sosyal etki, ikna ve aldatma, kültürel temelli iletişim araştırmaları, azınlık topluluklarının akademik, ilişkisel ve mental refahı

Ohio Üniversitesi	Grup iş birliği, diyalog ve müzakere, toplumsal katılım, liderlik ve organizasyonel iletişim, aile, ev ve sosyal kimlik arasındaki ilişki, sosyal değişim, sosyal grup kategorizasyonu ve üyeliği, kadınların sağlık ve iyi oluş hali, iletişim eğitimi, organizasyonlardaki üyeliğin iletişimsel inşası, kendini açma ve sosyal destek
Oklahoma Üniversitesi	Mesaj ve iletişim stratejileri, medya etkileri ve mizah, gruplar arası temas, duygu ve biliş, yanlış karar verme süreçleri, önyargı, aldatmaca ve komplo teorileri, kişilerarası iletişim, kültürlerarası iletişim, mesaj tasarım stratejileri, sağlık, risk ve bilim iletişimi, uzun mesafe ilişkileri, bilgisayar aracılı iletişim, dostluk ve üvey aile ilişkileri
Doğu Illinois Üniversitesi	---
Chapman Üniversitesi	---
Louisiana State Üniversitesi	---
Albany Üniversitesi-SUNY	---
Missouri Üniversitesi	Duygusal iletişim, saldırganlık, stres, yakın şiddet, çatışma, fizyoloji, sağlık ve kimliklerin tartışmalı inşası, aile iletişimi, evlat edinilmiş ailelerde iletişim, çocukların iletişim deneyimleri, din ve siyasi kimlik, düşük yapma, aile hikayeleştirme ve dayanıklılık, COVID-19 pandemisi sırasında gebelik
Bowling Green State Üniversitesi	Yüz yüze ve aracılı ortamlarda romantik ilişkiler, aile ilişkileri, arkadaşlıklar, sosyal ve kişisel ilişkiler, sağlık, cinsellik, kimlik müzakeresi, ilişki sürdürme, bilgi yönetimi ve teknoloji bağlamındaki ilişki süreçleri
Delaware Üniversitesi	---
Arizona Üniversitesi	Yaş grupları ve müzik, gruplar arası ilişkiler, ikna, kişilerarası iletişim, kültürlerarası iletişim ve sosyal etki, sosyal norm mesajları, günlük konuşma türleri, sağlık kararları, yaşamın sonu ve sonraki yaşam konuşmaları, emeklilik, uluslararası geziler, sosyal beceriler, ilişki gelişimi ve memnuniyeti, depresyon, kaygı, yalnızlık ve evlilikte yaşanan sıkıntılar
Connecticut Üniversitesi	Kişilerarası, aile ve sağlık iletişimi, Alzheimer hastalığı ve diğer demans türleri ile aile ilişkileri, sözlü olmayan iletişim, duygular ve karar verme süreçleri

Türkiye'deki üniversitelerin akademik kadroları çoğunlukla sosyal ve beşerî bilimler, halkla ilişkiler, iletişim bilimleri ve kişilerarası iletişim çalışma alanlarına odaklanmaktadır. ABD'deki üniversitelerin akademik kadrolarının çalışma alanları ise genel olarak kişilerarası iletişim, aile iletişimi, romantik ilişkiler, medya etkileri, mesaj stratejileri ve sağlık iletişimi olacak şekilde çeşitlilik göstermektedir.

Tablo 5'te Türkiye'deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Programları Ortak Dersler gösterilmektedir.

Tablo 5. Türkiye'deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Programları Ortak Dersleri

Kişilerarası İletişim Ortak Dersler
Kişilerarası İletişim Yönetimi/Kişilerarası İletişim Yeterliliği/Kişilerarası İletişimin Psikolojik Dinamikleri/Kişilerarası İletişimde İkna/ Kişilerarası İletişimde Cinsiyet Farklılıkları/ Kişilerarası İletişim Sürecinde Kodlar/Kişilerarası İletişim Kuramları
Liderlik ve Takımdaşlık/ Liderlik, Yöneticilik, İkna ve Hitabet/ Stratejik Yönetim ve Liderlik
Kültürlerarası İletişim Süreci/ Kültür ve Toplumsal Cinsiyet/ Kültürlerarası İletişim/ Çokkültürlülük Siyasetleri/Kültür Sosyolojisi
Araştırma Yöntemleri ve Etik/ Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri/ Yöntembilim ve Araştırma Yöntemleri/ İletişimde Nitel ve Nicel Araştırma/Bilimsel Araştırma Teknikleri ve Yayın Etiği

Türkiye'deki kişilerarası iletişim lisansüstü programları kişilerarası iletişim, liderlik ve kültürlerarası iletişim dersleri noktasında benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda kişilerarası iletişim yönetimi, kişilerarası iletişim yeterliliği, kişilerarası iletişimin psikolojik dinamikleri, kişilerarası iletişimde ikna, kişilerarası iletişimde cinsiyet farklılıkları, kişilerarası iletişim sürecinde kodlar, kişilerarası iletişim kuramları dersleri kişilerarası iletişim kapsamında değerlendirilmiştir. Bu dersler üniversitelere göre Marmara Üniversitesi (3), Ege Üniversitesi (3) ve İstanbul Üniversitesi (1) olacak şekilde dağılım göstermektedir.

Liderlik kapsamında, liderlik ve takımdaşlık, liderlik, yöneticilik, ikna ve hitabet; stratejik yönetim ve liderlik dersleri çerçevesinde liderlik derslerinin verildiği görülmektedir. Bu dersler üniversiteler arasındaki dağılıma göre Marmara Üniversitesi (1), Ege Üniversitesi (1) ve İstanbul Üniversitesi (1) şeklindedir. Kültürlerarası iletişim kapsamında kültürlerarası iletişim süreci, kültür ve toplumsal cinsiyet, kültürlerarası iletişim, çokkültürlülük siyasetleri ve kültür sosyolojisi dersleri verilmektedir. Bu dersler üniversitelere göre Marmara Üniversitesi (1), Ege Üniversitesi (2) ve İstanbul Üniversitesi (2) olarak dağılım göstermektedir. Son olarak araştırma yöntemleri dersleri ise araştırma yöntemleri ve etik, nicel ve nitel araştırma yöntemleri, yöntembilim ve araştırma yöntemleri, bilimsel araştırma teknikleri ve yayın etiği olacak şekilde dağılım göstermektedir. Bu dersler üniversitelere göre Marmara Üniversitesi (2), Ege Üniversitesi (2) ve İstanbul Üniversitesi (1)'nde bulunmaktadır. Tüm bunlara ek olarak Türkiye'deki üniversitelerin kişilerarası iletişim lisansüstü programları, sosyal bilimler enstitüsünde bulunmakta ve iletişim fakültesi, halkla ilişkiler ve tanıtım bölümü bilim dallarından biri olarak eğitim sunmaktadır.

Tablo 6'da ABD'deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Programları Ortak Derslerine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 6. ABD'deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Programları Ortak Dersleri

Kişilerarası İletişim Ortak Dersler
Kişilerarası İletişim/ Kişilerarası İletişim Semineri/ Kişilerarası İletişim Konuları/ Kişilerarası İletişimin Temelleri/ Kişilerarası İletişim Kuramları/ Kişilerarası İletişim Teorisi/ Kişilerarası İletişimde Teori ve Uygulama/ İletişim Teorisi/ İletişim Teorisi ve Uygulaması
İletişim Araştırma Yöntemleri/ İletişim Araştırma Yöntemlerine Giriş
Aile İletişimi/Aile İçi İletişim/Aile İçi Seminer/Ailelerde İletişim/Aile İçi Etkileşim Örgütleri ve Dinamikleri
Kültürlerarası İletişim/ Kültürlerarası İletişim Semineri/Kültür ve İletişim
Küçük Grup ve Ekip İletişimi/Küçük Grup Süreçleri/Küçük Grup İletişimi Teorisi/Küçük Grup İletişim Semineri/Küçük Grup ve Ekip İletişimi/ Grup İletişimi Araştırması/ Grup İletişimi Semineri
Nicel Araştırma Yöntemleri/ İletişim ve Enformasyonda Nicel Araştırma Yöntemleri/Nicel Yöntemler
Nitel Araştırma Yöntemleri/ İletişim Çalışmalarında Nitel Araştırma Yöntemleri/ İletişim ve Enformasyonda Nitel Araştırma Yöntemleri/Nitel Yöntemler/ İletişimde Nitel Araştırma Yöntemleri
Lisansüstü Eğitime Giriş/ Lisansüstü İletişim Araştırmalarına Giriş/ İnsan İletişiminde Lisansüstü Çalışmalara Giriş
Örgütsel İletişim/ Örgütsel İletişimin Temelleri/ Örgütsel İletişim Teorisi Semineri/ Örgütsel İletişim: Kuram ve Araştırma/ Örgütsel İletişim Kuram ve Uygulamaları
Kitle İletişim Kuramları/ Kitle İletişim Araştırmalarında Seminer
Sağlık İletişimi/ Sağlık Hizmetleri Bağlamında İletişim/ İletişim ve Sağlık Mesajları Semineri/ Kişilerarası İletişim ve Sağlık/ Sağlık İletişimi/Sağlık İletişimi Kampanyaları/ Sağlık İletişimi Kuramları
Sözsüz İletişim/ Sözsüz İletişim Semineri/ Sözsüz İletişim ve İkna/ Sözsüz İletişim ve İkna Semineri/ Dinleme ve Sözsüz İletişim

ABD'deki kişilerarası iletişim lisansüstü programları ortak dersleri incelendiğinde ders isimlerinin birbirlerinden farklı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ders isimleri genel olarak "kişilerarası iletişim ya da kuramları, iletişim kuramları, aile içi iletişim, kültürlerarası iletişim, grup iletişimi, nicel ve nitel araştırma yöntemleri, lisansüstü eğitim, örgüt iletişimi, kitle iletişim kuramları, sağlık iletişimi ve sözsüz iletişim" konularına kapsamında benzerlik göstermektedir. Üniversitelere göre ders dağılımları ise kişilerarası iletişim ya da kuramları (14), iletişim kuramları (10), aile içi iletişim (8), kültürlerarası iletişim (5), grup iletişimi (7), nicel ve nitel araştırma yöntemleri (16), lisansüstü eğitim (5), örgüt iletişimi (5), kitle iletişim kuramları (4), sağlık iletişimi (5) ve sözsüz iletişim (5) şeklindedir.

ABD'deki üniversitelerin kişilerarası lisansüstü programları "Department of Communication" (Connecticut Üniversitesi, Oklahoma Üniversitesi, Albany Üniversitesi, Missouri Üniversitesi, Delaware Üniversitesi, Arizona Üniversitesi), "School of

Communication Studies” (Ohio Üniversitesi), “School of Communication & Journalism” (Doğu Illinois Üniversitesi), “School of Communication” (Chapman Üniversitesi), “Department of Communication Studies” (Louisiana State Üniversitesi, Austin/Teksaş Üniversitesi), “School of Media & Communication (Bowling Green State Üniversitesi), “College of Communication & Information” (Kent State Üniversitesi), “School of Communication & the Arts” (Liberty Üniversitesi), “College of Liberal Arts and Sciences” (Iowa Üniversitesi), “Department of Applied Communication Studies” (Güney Illinois Üniversitesi-Edwardsville) olacak şekilde yer almaktadır.

Tablo 7’de ise Türkiye’deki ve ABD’deki ortak ve farklı dersler sunulmaktadır.

Tablo 7. Türkiye’deki ve ABD’deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Programları Ortak ve Farklı Ders Dağılımları

Ortak Dersler
Kişilerarası İletişim/ Kişilerarası İletişim Kuramları
Araştırma Yöntemleri/ Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri
Farklı Dersler
Aile İçi İletişim
Küçük Grup İletişimi
Sağlık İletişimi

Türkiye’deki ve ABD’deki kişilerarası iletişim lisansüstü programları ortak dersleri “kişilerarası iletişim ya da kişilerarası iletişim kuramları” ile “araştırma yöntemleri ya da nicel ve nitel araştırma yöntemleri” konuları kapsamında benzerlik göstermektedir. Kişilerarası iletişim dersi; Doğu Illinois Üniversitesi, Oklahoma Üniversitesi, Ohio Üniversitesi, Chapman Üniversitesi, Louisiana State Üniversitesi, Albany Üniversitesi-SUNY, Bowling Green State Üniversitesi, Arizona Üniversitesi, Connecticut Üniversitesi, Kent State Üniversitesi, Liberty Üniversitesi, Iowa Üniversitesi, Güney Illinois Üniversitesi-Edwardsville, Austin/Teksaş Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi olmak üzere toplam 17 üniversitenin ders dağılımlarında bulunmaktadır. Araştırma yöntemleri dersi ise Doğu Illinois Üniversitesi, Oklahoma Üniversitesi, Chapman Üniversitesi, Louisiana State Üniversitesi, Albany Üniversitesi-SUNY, Missouri Üniversitesi, Arizona Üniversitesi, Connecticut Üniversitesi, Kent State Üniversitesi, Liberty Üniversitesi, Iowa Üniversitesi, Güney Illinois Üniversitesi-Edwardsville, Austin/Teksaş Üniversitesi, Delaware Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi olmak üzere toplam 17 üniversitede verilmektedir.

Diğer yandan “aile içi iletişim, küçük grup iletişimi ve sağlık iletişimi” doğrultusunda ise derslerin farklılık göstermesi söz konusudur. Aile içi iletişim dersi; Doğu Illinois Üniversitesi, Arizona Üniversitesi, Connecticut Üniversitesi, Kent State Üniversitesi, Iowa Üniversitesi, Güney Illinois Üniversitesi-Edwardsville ve Austin/Teksaş Üniversitesi olmak üzere ABD’de bulunan 7 üniversitede yer almaktadır. Küçük grup iletişimi dersi; Doğu Illinois Üniversitesi, Oklahoma Üniversitesi, Arizona Üniversitesi, Kent State Üniversitesi ve Liberty Üniversitesi olmak üzere ABD’deki 5 üniversitede verilmektedir. Son olarak sağlık iletişimi dersi ise Chapman Üniversitesi, Bowling Green State Üniversitesi, Kent State Üniversitesi, Louisiana State Üniversitesi ve Iowa Üniversitesi olacak şekilde 5 üniversitede bulunmaktadır. Aile iletişimi, küçük grup iletişimi ve sağlık iletişimi dersleri, Türkiye’de verilen ders dağılımları arasında yer almamaktadır.

Tablo 8’de Türkiye’deki ve ABD’deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Program Amaçlarına yönelik bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 8. Türkiye'deki ve ABD'deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Program Amaçları

Üniversite Adı	Amaç
Ege Üniversitesi (Yüksek Lisans ve Doktora Programı)	Özel ve kamu sektörü ile akademik anlamda, iletişim ve kişilerarası iletişim alanlarında yetkinlik sunma; akademik çalışmaların geliştirilmesinde ve iş dünyasında iletişim konumu ile ilgili pozisyonlarda duyulan ihtiyaçların karşılanmasını sağlama
İstanbul Üniversitesi (Yüksek Lisans Programı)	Kişilerarası iletişim disiplini ve ilişkili olduğu disiplinlere ilişkin kuramsal bilgi donanımı, alana özgü araştırma yöntem ve teknikleri kullanma ve bilimsel veri elde etme; sektörel değişim ve gelişime ayak uydurarak alanında çalışabilmek için gerekli donanımı kazanma
Marmara Üniversitesi (Yüksek Lisans ve Doktora Programı)	Ulusal dinamiklerin özümsemesi ile küresel çalışmaların yorumlanabilmesi, sektörde ve akademik alanda fark yaratabilme; iletişimin temel öğelerinden olan kişilerarası iletişim alanının sözlü, sözsüz ve aracılı tüm katmanlarına ilişkin eğitim verilerek toplum ve iletişim teknolojilerinin karşılıklı etkileşimini anlamlandırabilme ve güncelliği sağlama
Kent State Üniversitesi (Doktora Programı)	İletişimde uzmanlaşmış öğrencileri akademik bir kurumda araştırma yapma ya da öğretme veya kurumsal bir ortamda iletişim uzmanı olarak çalışma konusunda hazırlama
Liberty Üniversitesi (Yüksek Lisans Programı)	Alanında deneyimli eğitmenler tarafından verilen kaliteli bir eğitim ile nitelikli iş bulma fırsatları, rakiplerden ayırt edilebilme, çalışma deneyimi ve mesleki gelişim sunma
Iowa Üniversitesi (Yüksek Lisans ve Doktora Programı)	Teori ve metodoloji konusunda sofistike bilgiye sahip, teorileri ve yöntemleri dikkatli bir şekilde tüketen ve iletişim olgularına kendi yaklaşımlarını geliştirebilen bilim insanları yetiştirme
Güney Illinois Üniversitesi Edwardsville (Yüksek Lisans Programı)	Çeşitli türdeki iletilerin farklı ilişkisel bağlamlarda formüle edilme, değiştirilme ve yorumlama dinamiklerine odaklanarak kişiden kişiye etkileşimler ve aile iletişiminde hem sosyal hem de kültürel etkileri ileri düzeyde inceleme ve düşünme
Austin/Teksa Üniversitesi (Doktora Programı)	İletişimin süreçlerini ve etkilerini anlama çabasına adanarak iletişim alanına yönelik insan bilgisini genişleten orijinal araştırmalar yapmaya hazırlanma
Ohio Üniversitesi (Doktora Programı)	Örgütsel iletişim ve kişilerarası iletişim teorilerinin birleştirilmesi ile uzmanlık derslerinin yanı sıra geniş bir disiplin anlayışına sahip olma
Oklahoma Üniversitesi (Yüksek Lisans ve Doktora Programı)	İnsan iletişimi sürecini keşfeden bir veya daha fazla uzmanlık alanında orijinal araştırmalar yapma, insan etkileşiminin sosyal, psikolojik, siyasi ve kültürel etkilerine odaklanma, araştırma becerileri ve uzmanlıkların kullanılarak akademik öğretim ve araştırma ya da iletişimle ilgili alanlardaki kariyerleri yönlendirme
Doğu Illinois Üniversitesi (Yüksek Lisans Programı)	Kişisel, profesyonel ve grup bağlamlarında etkili iletişimi kolaylaştırmak için gerekli bilgi ve beceriyi sağlama, kişilerarası iletişim etkileşimlerini incelemeye odaklanma, günlük iletişim becerilerini geliştirmek için kritik düşünme becerisine ve iletişimin sosyal gerçekliği nasıl şekillendirdiğine vurgu yapılarak çeşitli iletişim ortamlarında çalışma imkânı sunma
Chapman Üniversitesi (Doktora Programı)	Mentorluk ve iş birliğine dayalı destekleyici bir topluluk tarafından destek sunulurken araştırma kimliğini geliştirme, nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarına dayanan iletişim süreçleri hakkında kapsamlı bilgi edinme
Louisiana State Üniversitesi (Yüksek Lisans ve Doktora Programı)	Entelektüel gelişimin teşvik edilerek aynı zamanda öğretim ve hizmet alanlarında gelişim sağlama; meslek, akademik veya başka bir alanda, yenilikçi, uyarıcı, dostça ve insancıl bir ortamda başarıya hazırlama; iletişim disiplininin tarihinin ve kapsamının fark edilerek yerel ve küresel toplumsal sorunlarla ilgilenme ve orijinal araştırmalar yapmak için performans, deneysel ve eleştirel/yorumlayıcı yöntemleri kullanabilme
Albany Üniversitesi-SUNY (Yüksek Lisans Programı)	Araştırmacı, problem çözücü ve işbirlikçi olarak yetenekleri artırma, kariyer hedefleri ile uyumlu belirli ilgi alanlarının takip edilmesini sağlama, iş gücü liderliği ya da akademik başarıya yönelik teorik ve uygulamalı çalışmalar sunma
Missouri Üniversitesi (Yüksek Lisans ve Doktora Programı)	Gelecekteki bilimsel çalışmalara hazırlama ve iş yerine aktarılabilir araçlar sunma; iletişim bilimi alanında uzmanlaşma sağlayarak üstün araştırma ve öğretim deneyimine sahip gelecekteki akademik kadroları hazırlama
Bowling Green State Üniversitesi (Doktora Programı)	Bağımsız entelektüel liderler yetiştirmek için motivasyon verme ve eğitime; tez araştırmalarının yürütülmesinde karşılaşılan zorluklara hazırlama ve kariyer sürecinde araştırma ve bilimsel çalışmalar için gerekli araçları sağlayarak çeşitli yöntem ve araç dersleri sunma
Delaware Üniversitesi (Yüksek Lisans ve Doktora Programı)	Akademik bir kariyer seçiminin veya araştırma becerilerinin endüstri ya da kamu hizmeti alanlarında kullanılmasını sağlayarak yenilikçi stratejileri benimseme geleneği sunma; araştırma ve teoriye dayalı sağlam bir temel ve nicel metodoloji ile istatistiksel analizlere odaklanma

Arizona Üniversitesi (Yüksek Lisans ve Doktora Programı)	İnsan iletişimi konusunda teori ve araştırmaya dayanarak akademide kariyerler için hazırlık sunma; araştırma ekipleri ve araştırma projelerinde yer alınarak pratik araştırma deneyimi kazanma; akademik araştırma ve öğretim kariyeri için gerekli olan pratik beceriler ve eğitim imkânı sağlama
Connecticut Üniversitesi (Yüksek Lisans ve Doktora Programı)	İletişim konularını inceleme ve öğrenme; kuramsal temelli araştırmaları yürütme ve yayınlama ile öğretim yoluyla bilginin yayılmasına katkıda bulunma

Kaynak: (Bowling Green State University, 2024; Chapman University, 2024; Eastern Illinois University, 2024; Ege Üniversitesi, 2024; İstanbul Üniversitesi, 2024; Kent State University, 2024; Liberty University, 2024; Louisiana State University, 2024; Marmara Üniversitesi, 2024; Ohio University, 2024; Southern Illinois University Edwardsville, 2024; The University of Arizona, 2024; The University of Iowa, 2024; The University of Oklahoma, 2024; The University of Texas at Austin, 2024; University at Albany-SUNY, 2024; University of Connecticut, 2024; University of Delaware, 2024; University of Missouri, 2024)

Türkiye'deki ve ABD'deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Program Amaçları genel itibariyle öğrencilerin iletişim bilimi, teori ve yöntem bilgisine hakim bireyler olarak hem akademik hem de sektörel anlamda donanımlı hale gelmesini amaçlamaktadır. Tablo 9'da Türkiye'deki ve ABD'deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Program Makale/Tez İsimleri verilmektedir.

Tablo 9. Türkiye'deki ve ABD'deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Program Makale/Tez İsimleri

Üniversite	Makale/Tez İsmi
Ege Üniversitesi	- Teknokültürde Birey Temsilleri: Bilim Kurgu Serilerine Yönelik Bir İnceleme (Tez) - Şemaların İletişim Becerileri Üzerindeki Rolüne Yönelik Bir Araştırma (Tez) - Z Kuşağının Sosyal Zekâ Becerilerinin Analizi (Tez) - Benlik Sunumunda Dövmenin Anlamının ve Motivasyonunun Açıklanmasına Yönelik Bir Araştırma (Tez) - Kişilerarası İletişim Açısından Bilinçli Farkındalık ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Z Kuşağına Yönelik Bir Araştırma (Tez)
İstanbul Üniversitesi	- Toplumsal Etkileşimde Bir Sembol Olarak Moda: Kimliğin Oluşumunda Anlam ve İşlevi (Tez) - Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeylerinin Sosyal Medya Kullanım Tutumları Açısından İncelenmesi (Tez) - Bir İletişim Biçimi Olarak Bağlanma Stilleri ve Meslek Seçimi İlişkisi: Akademisyenlere Yönelik Bir Araştırma (Tez) - Afet Dönemlerinde Empati ve Sosyal Farkındalık Kazanımında Model Almanın Rolü: Twitter Üzerinden Yardımlaşma Davranışına Yönelik Bir İnceleme (Tez) - COVID-19 Döneminde Yeni Gözetim Paradigmaları: Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın Twitter Paylaşımlarının Kesitsel Örneklemi Üzerinden Eleştirel Söylem Analizi (Tez)
Marmara Üniversitesi	- Jungiyen Bakış Açısıyla Bireyleşme Sürecinde Gölge Arketipi ile Yüzleşmek: "Beyaz Kale" Örneği (Tez) - İletişim Sürecinde Mekân Dilinin Araştırılması (Beşiktaş ve Ümraniye Örnekleri) (Tez) - Kişilerarası İletişim Süreçlerinde Niyet Kavramı (Tez) - Sosyal Karşılaştırma ve Beden İmajı Değerlendirmelerinin Kişilerarası İletişim Bağlamında İncelenmesi (Tez) - Kişilerarası İletişimde Mükemmeliyetçilik, Özgüven ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusu (Tez)
Kent State Üniversitesi	- Sosyal Medyanın Yoğun Kullanımı ve Kullanılmamasının Etkileri: Oto-Etnografik Bir Yaklaşım (Makale) - "Bu Sadece Bir Erkek Meselesi?": Genç Erkekler İlişki Kültüründe Hegemonik Erkekliği Söylemsel Olarak Nasıl Yönlendiriyor? (Makale) - Cinsel Şiddeti Küreselleştirmek: Gelecekteki Araştırmalar için Bir Yol Çizmek (Makale) - Transmedya Sporları: Cartola Oyunu ve Brezilya Futbol Şampiyonası'nda Tezahüratın Yeni Yolları (Makale)
Liberty Üniversitesi	---
Iowa Üniversitesi	- Gündemi Belirlemek: Geniş Aile İlişkilerine Odaklanmak (Makale) - Çocuk Refahı Sistemine Dahil Olan Bakım Verenlerin Destekleyici İletişim Süreçleri (Tez)
Güney Illinois Üniversitesi Edwardsville	---
Austin/Teksas Üniversitesi	---
Ohio Üniversitesi	---

Oklahoma Üniversitesi	<ul style="list-style-type: none"> - Dil Özellikleri ve Vurguların Psikolojik Tepki Uyarımı ve İletişim Sonuçları Üzerindeki Etkileri (Makale) - Psikiyatrik Bozukluklar Nedeniyle Kısa Süreli Maluliyet Yardımı Alan Kişilere Yönelik Ortak Bir Ruh Sağlığı Bakım Programının Maliyeti, Etkinliği ve Maliyet-Etkililiği (Makale) - Dünya çapında duyulan hashtag: Sosyal medya kullanıcılarının #MeToo hashtag'ine yönelik algıları ve tepkileri (Makale) - Aşı karşıtı komplolara karşı aşılama (Makale) - Aracılı temas yoluyla önyarguların azaltılması: Bir meta-analiz (Makale) - Bağışlanma Arayışını Gerçekleştirmek: Sihirli Sözcükler Rahatlatır mı? (Tez) - Cinsel İletişim Tutarsızlıklarının Aracı Rolünün İncelenmesi (Tez) - Dil, Korku ve İğrenme Kontrolünün COVID-19 Aşı Tanıtım Mesajlarına Verilen Tepkiler Üzerindeki Etkileri (Tez) - Aşırılığın Tesellisi: Varoluşsal Motivasyon ve Aşırı Grupların İkna Ediciliği Üzerine Bir İnceleme (Tez)
Doğu Illinois Üniversitesi	---
Chapman Üniversitesi	<ul style="list-style-type: none"> - Romantik İlişkilerde Aile Bakım Yükü: Bir İlişkisel Türbülans Teorisi Analizi (Makale) - “Bu Sadece Meşgul Değil, Korkutucu”: COVID-19 Pandemisi Sırasında Ön Saflarda Çalışan Hemşirelerin Stres, Sosyal Destek ve Başa Çıkma Deneyimleri (Makale) - Hpv Aşısı Anlatılarının Sosyal Medya Üzerindeki Etkisi: Anlatı Katılımı Teorisinin Genç Yetişkinlerden Oluşan Farklı Bir Örneklemle Test Edilmesi (Makale) - Belirsiz Kayıp, Stres, Toplumsal Başa Çıkma ve Dayanıklılık: COVID-19 Salgını Sırasında K-12 Öğretmenlerinin Deneyimlerinin ve Kişilerarası İletişimin Karma Yöntemlerle Analizi (Makale) - Psikolojik Tepkisellik Teorisinin, Tehdidi Reddetme ve Medya Paylaşım Niyetlerini Özgürlük Restorasyonu Davranışı Olarak İcerecek Şekilde Genişletilmesi (Makale) - Kolluk Kuvvetleri Ruh Sağlığı İletişimini ve Polis Memurlarının Ruh Sağlığı Destek Tercihlerini Anlamak: Bir Temellendirilmiş Teori Çalışması (Tez)
Louisiana State Üniversitesi	---
Albany Üniversitesi-SUNY	---
Missouri Üniversitesi	<ul style="list-style-type: none"> - Dinler Arası ve Çok Irklı Ailelerde İletişim: Aile İlişkilerinde Kimlik ve Farklılıklar Arasında Gezinme (Makale) - “Çocuklarımızı Maskeleyebilir”: COVID-19 Salgını Sırasında Okul Bölgesi İletişim Görevlilerinin Ebeveyn Aktivistlerini Algılaması (Makale) - COVID-19 Pandemisi Sırasında Hamilelikte Yön Bulma: İletişimsel Anlatı Anlamlandırmasında Sosyal Desteğin Rolü (Makale) - “Annemin Gözünde Hıristiyan, Babamın Gözünde Müslümanız”: Dinlerarası Evliliklerin Çocuklarının Dini Deneyimlerini Anlamak İçin Genişletilmiş Kimlik İletişim Teorisi (Tez) - Diyet Kültürünün Nesiller Arası Aktarımı: Çocukların Düzensiz Yeme ve Beden İmajına İlişkin Bir Model (Tez)
Bowling Green State Üniversitesi	---
Delaware Üniversitesi	---
Arizona Üniversitesi	<ul style="list-style-type: none"> - Çevrimiçi Sağlık Topluluklarında Bilgi Desteği Arayan Gönderilerin Psikodilbilimsel Özellikleri ve Topluluk Duyarlılığının Yordayıcıları (Makale) - Onlar Bizi Desteklediğinde: Grup Dışı Üyelerden Sosyal Destek Beklentileri (Makale) - Danışman-Öğrenci İletişiminde Mikro Olumlamanın Rolü: Kurumsal Aidiyet, Refah ve Performansın Desteklenmesi (Tez)
Connecticut Üniversitesi	<ul style="list-style-type: none"> - Yasta Müziğin Kullanımları ve Doyumları: Niteliksel Bir Araştırma (Makale) - Hızlandırıcı Programlarda Girişimci İletişim Becerilerini Geliştirmenin Önemi: Odak Grup Tabanlı Bir Yaklaşım (Makale) - STEM Profesyonellerine Yönelik İletişim Eğitim Programlarında Sözlü İletişim Becerilerinin İncelenmesi: Sistemik Niceliksel Bir Literatür Taraması (Makale)

Türkiye’deki ve ABD’deki Kişilerarası İletişim Lisansüstü Program Makale/Tez İsimleri yapılan araştırmalar hakkında fikir vermektedir. Tez ve makale çalışmaları çok sayıda olduğu için örnekler seçilerek verilmiştir. Bu anlamda programların çıktısı Türkiye’de ve ABD’de de çeşitlilik göstermekle birlikte insanın ve toplumun karşılıklı etkileşimini konu

olarak kişilerarası iletişim alanyazınına katkıda bulunan çalışmalar sunulduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

21. yüzyıla gelindiğinde kişilerarası iletişim, kişiler arasındaki ilişkilerin başlangıcından sürdürülmesine kadar olan süreçte çekirdek bir role sahiptir. Kişilerarasında süregelen etkileşimlerin etkili bir şekilde sonuçlanması için kişilerarası iletişim becerilerine ve hatta kişilerarası iletişim yeterliliğine sahip olunması gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu alanda bilgi edinmek ve gelişim sağlamak için seminer, kurs ya da sertifika programlarından yararlanılabilmesi mümkündür. Ancak iletişim alanında uzmanlık elde etmek isteyen kişilerin, kişilerarası iletişim alanında yeterlilik edinmeleri için lisans eğitimi sonrasında spesifik bir alan olan kişilerarası iletişim lisansüstü eğitimine ihtiyaç duyacağı görülmektedir (Beebe vd., 2014; Devci, 2019; Hargie, 2011).

Yapılan çalışmanın amacı Türkiye’de ve Dünya’da kişilerarası iletişim lisansüstü programlarına ilişkin bir betimleme yapmaktır. Bu anlamda Türkiye ve Dünya’daki kişilerarası iletişim lisansüstü eğitim veren üniversitelerin programları içerik analizi ile incelenerek dersleri ve içerikleri, zorunlu ve seçmeli derslerin dağılımı/sayısı, mezun olabilmek için gereken kriterleri, eğitim süreleri, akademik kadro özellikleri, ortak verilmekte olan ders kategorileri oluşturularak araştırma sorularının yanıtları betimlenmiştir. Çalışmanın araştırma sorusu ve alt sorular çerçevesinde toplanan veriler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Araştırma sorusu doğrultusunda Türkiye’de ve Dünya’da kişilerarası iletişim lisansüstü eğitim veren üniversiteler ve programları içerik analizi ile incelenmiştir. Bu bağlamda Türkiye’deki kişilerarası iletişim lisansüstü programları Ege Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi olmak üzere 3 farklı üniversitede verilmektedir. Bahsedilen üniversitelerden biri İzmir diğer ikisi ise İstanbul’dadır. İçlerinden en eski kuruluş yılına sahip olan Marmara Üniversitesi 2008 yılında kurulmuştur. Her üniversitenin eğitim süresi yüksek lisans 2 yıl ve doktora 4 yıl olacak şekilde aynıdır. Dünya’daki kişilerarası iletişim lisansüstü programları incelediğinde “kişilerarası iletişim” bölümü olan 16 üniversite olduğu ve hepsinin ABD’de bulunduğu görülmektedir. Diğer yandan “İletişim Çalışmaları”, “İletişim Tasarımı”, “Dil ve İletişim Araştırmaları”, “İletişim & Kültür”, “Profesyonel İletişim” bölümlerinin yüksek lisans ve doktora programları İngiltere, Hollanda, Kanada, Almanya, Finlandiya, İskoçya, Güney Afrika ve ABD’de verilmektedir. Bahsedilen üniversitelerin bölümleri “Kişilerarası İletişim” alanıyla ilişkili olmasına karşın örneklem kriterini sağlamadığı için araştırmaya dahil edilmemiştir. Hem Türkiye’de hem de ABD’de kişilerarası iletişim lisansüstü programlarının azınlıkta olması sebebiyle “kişilerarası iletişim yüksek lisans ve doktora” programlarının yalnızca belirli bölgelerde dağılım gösterdiğini ifade etmek mümkündür.

ABD’de bulunan 16 üniversitenin kişilerarası iletişim lisansüstü programlarının çoğunun kuruluş yılları hakkında bir bilgi bulunmamasıyla birlikte Kent State Üniversitesi 2002 ve Ohio Üniversitesi 2003 yılında kurulmuştur. Programların süreleri genel olarak 2 yıl ve 4 yıl olacak şekilde dağılım göstermektedir. Yalnızca Chapman Üniversitesi kişilerarası iletişim doktora programı 3 yıl olarak görülmektedir. Bu anlamda hem Türkiye’deki hem de ABD’deki üniversiteler yaklaşık aynı yıl bazında eğitim süresine sahiptir. ABD’deki üniversitelerin yüksek lisans programlarından mezun olma koşulu olarak tez yazımını zorunlu tutmadığı, öğrencilerin tez, proje ya da sınav gibi farklı seçeneklerden birini tercih ederek mezun olmasının mümkün olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda Türkiye’deki mezun olma koşullarıyla kıyaslandığında bu gibi bir seçenek yalnızca “tezsiz yüksek lisans” programlarında görülmekle birlikte kişilerarası iletişim yüksek lisans

programlarında tezsiz yüksek lisans seçeneğinin olmadığı belirlenmiştir. Türkiye’de “tezli yüksek lisans” programında eğitim gören her öğrencinin mezun olabilmesi için tez yazma ve savunma süreçlerinden geçmesi gerekmektedir. Diğer yandan “doktora” programları hem Türkiye’de hem de ABD’de mezun olmak için tez yazımını zorunlu tutmaktadır.

Türkiye’de ve ABD’deki kişilerarası iletişim lisansüstü programlarının uygulamalı ders sayılarının az olduğu görülmektedir. Bu bağlamda kişilerarası iletişim alanının, daha sosyal konuları kapsamakla birlikte bireyin hem kendisiyle hem de çevresinde bulunan diğerleriyle etkileşim süreçlerini içerdiğini ifade etmek mümkündür (Berger, 2005; Manning, 2014; Carassa & Colombetti, 2015). Dolayısıyla daha sosyal bir alana işaret eden kişilerarası iletişim derslerinin geneli teoriktir ve uygulama yapmayı gerektirecek ders sayısı çok azdır. Yine de ABD’deki uygulamalı ders sayıları Türkiye’deki programlardan daha fazladır. Çünkü çoğu üniversite, “yöntem dersleri” kapsamında öğrencilerin araştırma gruplarına dahil olmasını ve araştırma yapmasını zorunlu kılmaktadır. Türkiye’deki yöntem dersleri ise genellikle teori ağırlıklıdır. Teorik ders sayıları genel olarak hem Türkiye’de hem de ABD’de benzerlik göstermektedir. Yüksek lisans aşamasında daha az olan ders saatlerinin ve sayılarının doktora aşamasında artış gösterdiği belirlenmiştir. Bu süreçte eğitim süresi 2 yıldan 4 yıla çıktığı için öğrencilerin tamamlamaları gereken kredi sayısı artmakta, dolayısıyla ders sayılarında bir artış olmaktadır.

Üniversitelerin zorunlu dersleri en az (1) ve en çok (13) olacak şekilde dağılım göstermektedir. Bu anlamda hem Türkiye’deki hem de ABD’deki üniversitelerin zorunlu ders sayılarının bazen daha az bazen ise daha fazla tutulması söz konusudur. Okulların zorunlu tuttuğu dersler başka okullarda seçmeli ders kapsamında yer alabildiği gibi tam tersi bir şekilde bazı okullarda seçmeli olan dersler zorunlu tutulabilmektedir. Üniversitelerin seçmeli ders sayıları ise en az (2) ve en çok (12) olarak değişmektedir. ABD’deki üniversitelerin seçmeli ders sayıları çoğunlukla zorunlu ders sayısına oranla daha azdır. Bu üniversitelerin müfredatlarında öğrencilerin belirli zorunlu dersleri almaları istenmekte ve geri kalan kredilerini ise seçmeli derslerle tamamlamaları beklenmektedir. Bu bağlamda çoğu “yöntem ve teori dersi” zorunlu tutulmaktadır. Türkiye’de ise tam tersi bir şekilde zorunlu ders sayılarının seçmeli ders sayılarına oranla daha az olması söz konusudur. Buradaki üniversiteler genellikle “yöntem ve seminer” derslerini zorunlu tutmakta, geri kalan çoğu teorik dersi seçmeli ders kapsamında sunmaktadır.

Türkiye’deki üniversiteler incelendiğinde arada çok büyük farklılıklar olmamakla birlikte en az Ege Üniversitesi (5) ve en fazla İstanbul Üniversitesi (8) akademik kadro sayılarına sahiptir. ABD’de ise en az Bowling Green State Üniversitesi (4) ve en fazla Oklahoma Üniversitesi (9)’nde akademik kadro bulunmaktadır. ABD’deki üniversitelerin “yardımcı doçent” kadrosu varken Türkiye’deki üniversiteler de bu kadronun olmadığı anlaşılmaktadır. Genel olarak Türkiye’de ve ABD’de kişilerarası iletişim lisansüstü eğitimi veren üniversitelerin akademik kadro sayıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamakta ve benzer oranlarda dağılım göstermektedir. Diğer yandan Türkiye’de İstanbul Üniversitesi (5), ABD’de ise Austin/Teksaas Üniversitesi (6)’nin en fazla “profesör” sayısına sahip programlar olduğu görülmektedir. Tüm bunlarla birlikte Türkiye’de ve ABD’de bulunan üniversitelerin akademik kadrolarının çalışma alanları genellikle sosyal ve beşerî bilimler, iletişim bilimleri ve kişilerarası iletişimin kesişim gösterdiği konulara odaklanmaktadır. ABD’deki üniversitelerin akademik kadroları farklı olarak sağlık okuryazarlığı, kilo vermede romantik partner desteği, evlat edinilmiş ailelerde iletişim, medya etkileri ve mizah, Alzheimer hastalığı ve diğer demans türleri ile aile ilişkileri gibi konularla ilgili çalışma alanlarına sahiptir. Görüldüğü üzere çalışma alanlarının psikoloji alanı ile iç içe olması ve psikolojik etkilerin kişilerarası iletişim ile ilişkisinin değerlendirilmesi söz konusudur.

Türkiye’de kişilerarası iletişim lisansüstü eğitimini veren üniversiteler genel olarak “kişilerarası iletişim, kişilerarası iletişim kuramları, liderlik, kültürlerarası iletişim ve araştırma yöntemleri” dersleri kapsamında dağılım göstermektedir. ABD’de ise “kişilerarası iletişim ya da kuramları, iletişim kuramları, aile içi iletişim, kültürlerarası iletişim, grup iletişimi, nicel ve nitel araştırma yöntemleri, lisansüstü eğitim, örgüt iletişimi, kitle iletişim kuramları, sağlık iletişimi ve sözsüz iletişim” konularının dağılımı söz konusudur.

Dersler incelendiğinde “kişilerarası iletişim ve kişilerarası iletişim kuramları ile araştırma yöntemleri” derslerinin hem Türkiye’de hem de ABD’de verildiği görülmektedir. Bu bağlamda eğitimin önemli bir parçası olarak kişilerarası iletişim/kuramları ve araştırma yöntemleri derslerinin öğrenilmesi gereklidir. Kişilerarası iletişim alanına ilişkin bir bilgi birikimine sahip olmak lisansüstü eğitim sürecinin temelini oluşturmaktadır. Bununla birlikte yüksek lisans ya da doktora yapan her bireyin, bilimsel çalışmalar üretebilmek için araştırma yöntemlerine hâkim olmak durumunda olduğu programlar kapsamında anlaşılmaktadır.

Türkiye’de ve ABD’deki üniversitelerin kişilerarası iletişim lisansüstü programları karşılaştırıldığında Türkiye’deki ders dağılımlarında daha az görülen ya da görülmeyen ancak ABD’deki üniversitelerin ders programlarında daha çok yer alan dersler “aile içi iletişim, küçük grup iletişimi ve sağlık iletişimi” olarak gösterilebilir. Türkiye’deki üniversite ders müfredatlarında “aile içi iletişim ya da küçük grup iletişimi” derslerinin, isimleri farklılık göstermesine karşın diğer dersler kapsamında değerlendirilmesi mümkün olsa da “sağlık iletişimi” dersinin yer almadığı ifade edilebilmektedir.

Türkiye’deki ve ABD’deki üniversitelerin kişilerarası iletişim lisansüstü programları, öğrencilerin yalnızca akademik anlamda donanımlı hale gelmesini değil sektörel kazanımlar da elde edecek şekilde gelişmelerini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda iletişim bilimi, teori ve yöntem bilgisinde uzman bireyler yetiştirilmesi ile iletişim beceri ve yetkinliklerinin kazandırılması istenmektedir. Programlar kapsamında incelenen örnek tez ve makaleler ise hem bireylerin karşılıklı iletişimi hem de bireylerin toplum ile karşılıklı iletişimi gibi kişilerarası iletişim alanının konuları çerçevesinde çeşitlilik göstermektedir.

Araştırmanın kriterleri doğrultusunda sadece “kişilerarası iletişim” adı ile yer alan lisansüstü programlar örnekleme dahil edildiği için, kişilerarası iletişim eğitimi Dünya’da sadece ABD’de var şeklinde algı yaratmamalıdır. Diğer ülkelerde kişilerarası iletişim lisansüstü programların alanlarını kapsayan türde bir eğitimin, farklı isimlerle ve içeriklerle verildiği görülmektedir. Bu noktada Hollanda’da Twente Üniversitesi’nde İletişim Çalışmaları Bilimi Yüksek Lisans Programı (Master of Sciences Communication Studies) (University of Twente, 2023) ve Kanada’da Ottawa Üniversitesi’nde İletişim Yüksek Lisans (The Master of Communication) programı (Ottawa University, 2023) olduğu görülmektedir. Almanya’daki iletişim programları daha çok tasarım odaklıdır. Örneğin Europe University of Europe for Applied Sciences üniversitesinde İletişim Tasarımı (Communication Design) adlı yüksek lisans programının kişilerarası iletişim becerilerine odaklı olduğu belirlenmiştir (University of Europe for Applied Sciences, 2023). Finlandiya’da Jyväskylä Üniversitesi’nde Dil, Küreselleşme ve Kültürlerarası İletişim Yüksek Lisans Programı (Master’s Degree Programme in Language, Globalization and Intercultural Communication) dilin kullanımı, sosyal etkileşim ve iletişim yetkinlikleri gibi konulara odaklanmaktadır (University of Jyväskylä, 2023). İskoçya’da Aberdeen Üniversitesi’nde bulunan Küresel İş İletişimi Yüksek Lisans Programı (Global Business Communication) iletişim teorileri, liderlik ve kültürlerarası iletişim dersleri vermektedir (University of Aberdeen, 2023). Güney Afrika’daki Johannesburg Üniversitesi ise İletişim Çalışmaları Yüksek Lisans/Doktora

Programı (MA/PhD Communication Studies) kapsamında iletişim çalışmaları dersleri vermektedir (University of Johannesburg, 2023).

İngiltere’de profesyonel iletişim, stratejik iletişim, iletişim yönetimi, iş iletişimi, dijital iletişim, pazarlama iletişimi adı ile ilgili programlar bulunmaktadır. University of Manchester’da Bilim ve Sağlık İletişimi Yüksek Lisans Programı (Science and Health Communication Master), Cardiff Üniversitesi’nde Dil ve İletişim Araştırmaları Yüksek Lisans (Language and Communication Research), Reading Üniversitesi’nde Gelişim için İletişim Yüksek Lisans (Communication for Development) programlarının kişilerarası iletişimi kapsayan içerikleri olduğu görülmektedir (The University of Manchester, 2023). Westminster Üniversitesi’nin İletişim Yüksek Lisans Programı (MA Communication) kapsamlı bir iletişim eğitimi sunmaktadır (University of Westminster, 2023). Diğer yandan York Üniversitesi’nde ise İletişim & Kültür Yüksek Lisans/Doktora Programı (MA/PhD Communication & Culture) iletişim ve kültür alanına odaklanmaktadır (York University, 2023).

Diğer yandan ABD’de kişilerarası iletişim adı ile olmayan ancak kişilerarası iletişim alanına yönelik lisansüstü eğitim veren üniversite ve programların da yer aldığı görülmektedir. Örneğin Nebraska-Lincoln Üniversitesi’nde İletişim Çalışmaları (Communication Studies) (Nebraska-Lincoln University, 2023), West Virginia Üniversitesi’nde İletişim Araştırmaları (Communication Studies) Yüksek Lisans programı (West Virginia University, 2023), Youngstown Devlet Üniversitesi’nde Profesyonel İletişim Yüksek Lisansı (The Master of Arts degree in Professional Communication) (Youngstown State University, 2023), Merkezi Jamaika’da bulunan West Indies Üniversitesi’nde İnsan İletişimi Çalışmaları Yüksek Lisansı (MA Human Communication Studies) (University of West Indies, 2023) programları bulunmaktadır. Bunlarla birlikte Georgia Üniversitesi İletişim Çalışmaları Yüksek Lisans/ Doktora Programı (MA/PhD Communication Studies) kişilerarası, sağlık ve retorik alanlarına ilişkin dersler vermektedir (University of Georgia, 2023). Benzer şekilde Indiana Üniversitesi’ndeki Sağlık İletişimi Doktora Programı (PhD Health Communication) ise kişilerarası ilişkiler, kültürlerarası sağlık ve sağlık alanlarına odaklanmaktadır (Indiana University, 2023).

Sonuç olarak, bu çalışmanın odaklandığı “Türkiye’de ve Dünya’da kişilerarası iletişim lisansüstü programları hangi niteliklere/özelliklere sahiptir?” araştırma sorusu programlara ilişkin dersler ve içeriklerinin, ders dağılımlarının ve akademik kadroya ilişkin verilerin betimlenmesi ile yanıtlanmıştır. Bu noktada kişilerarası iletişim lisansüstü eğitiminin etkili iletişim, empati, dinleme, sözlü ve sözsüz iletişim konularını içermeye devam etmekle birlikte kişilerarası iletişim/iletişim teorileri, kültürlerarası iletişim, sağlık iletişimi ve ilişkilere odaklandığı belirlenmiştir. Bununla birlikte kişilerarası iletişim alanının, farklı isimlerle de olsa tüm dünyada kişilerarası iletişim becerilerinin ya da yeterliliğinin elde edilmesi yönünde geliştiği ve gelişeceği görülmektedir. Ayrıca kişilerarası iletişim lisansüstü eğitimi için “bilim iletişimi” alanının da var olduğu ve gelecekteki çalışmaların bu alanda yoğunlaşabileceği öngörülmekte, gelecekteki çalışmalar için de bilim iletişimi alanında araştırmalar yapılmasının katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Extended Abstract

Research Background & Problem

Today, postgraduate education is an important requirement for individuals to acquire 21st century competencies in order to differentiate themselves among the competitive workforce. Today, communication science education provides specialization in more specific fields through graduate (master’s and doctorate) programs. Interpersonal communication graduate education is one of these specific fields. The most important value

in the information society is the acquisition of knowledge (Levy & Murnane, 2005). Graduate education is seen as a perceived success factor in overcoming specialization and competition (Shrestha et al., 2016).

The first studies on interpersonal communication (Hartley, 1999), which refers to face-to-face communication between two people, can be traced back to the work of George Simmel and other sociologists in the early 1910s. In the 1960s, interpersonal communication emerged as a sub-discipline of communication and a separate field of science (Knapp & Daly, 2011; Manning, 2020).

In the 21st century, interpersonal communication has gained more importance due to the need for individuals to establish, develop and maintain social bonds with others and the demonstration that this is closely related to interpersonal communication skills (Hargie, 2011). Although interpersonal communication is an innate need, it has been pointed out that interpersonal communication skills can be learned and developed throughout life (Deveci, 2019). At the same time, interpersonal communication research contributes to and benefits from research in psychology, business, sociology, anthropology and counseling (Knapp et al., 2014).

This study aims to describe the status of interpersonal communication graduate programs in Turkey and the world. Accordingly, the main research question of the study can be expressed as “What are the qualifications/features of interpersonal communication graduate programs in Turkey and in the world?”.

Research Methodology

The research method is content analysis from qualitative research methods. The sample of the research was determined by purposive sampling. The research was conducted between 08.08.2023- 27.08.2023. The websites of the universities were accessed with an internet browser for the terms “master’s degree in interpersonal communication”, “doctorate in interpersonal communication”, “master’s interpersonal communication degree”, “master’s interpersonal communication”, “interpersonal communication doctorate program”, “Ph.D. interpersonal communication”. Three universities from Turkey and 16 universities or programs from around the world with interpersonal communication graduate programs were identified.

The limitations of the study are, firstly, the fact that all of the graduate programs in the world with the name “interpersonal communication” are located in the USA. Secondly, the research data were only accessed through the documents on the website and the information on the websites of some universities was insufficient.

Research Results

Interpersonal communication graduate programs in Turkey are offered in 3 different universities, namely Ege University, Istanbul University and Marmara University. The duration of education in each university is the same, with a master’s degree of 2 years and a doctorate of 4 years. When interpersonal communication graduate programs in the world are examined, it is seen that there are 16 universities with “interpersonal communication” departments and all of them are located in the USA. On the other hand, master’s and doctorate programs of “Communication Studies”, “Communication Design”, “Language and Communication Studies”, “Communication & Culture”, “Professional Communication” departments are offered in England, Netherlands, Canada, Germany, Finland, Scotland, South Africa and America.

When the interpersonal communication graduate programs of universities in Turkey and in the world are compared, it is seen that common courses are given within the context of “interpersonal communication and research methods” courses. On the other hand, the distribution of courses within the context of “family communication, small group communication and health communication” differs.

The number of required courses in universities varies between minimum (1) and maximum (13). The number of elective courses varies between minimum (2) and maximum (12). The number of elective courses in universities around the world is generally lower than the number of required courses. In the curricula of these universities, students are expected to take certain required courses and complete the remaining credits through elective courses. In this context, most “methods and theory courses” are required. In Turkey, on the contrary, the number of required courses is lower than the number of elective courses. Universities here generally require “methods and seminar” courses and offer most of the remaining theoretical courses as electives.

Conclusion & Discussion

It is seen that graduate programs with the name of interpersonal communication in the world are only in the USA. When these programs are examined, the presence of course content on communication theories, communication research, small group/family communication, intercultural communication, organizational communication, relational development, close/social relationships, and health communication shows that these areas are focused on. This data does not mean that there is no graduate education in interpersonal communication in other countries. At this point, it was determined that the Master of Sciences Communication Studies at the University of Twente in the Netherlands offers courses on organizational communication and reputation, technology and communication, marketing communication, and digital marketing Communication (University of Twente, 2023). On the other hand, it is seen that communication programs in Germany are more design-oriented, for example, the Communication Design master’s program at the University of Europe for Applied Sciences focuses on interpersonal communication skills (University of Europe for Applied Sciences, 2023). In the UK, there are programs in professional communication, strategic communication, communication management, business communication, digital communication and marketing communication.

Finally, the field of interpersonal communication is developing all over the world under different names in the direction of acquiring interpersonal communication skills or competence. It is also predicted that there is a field of “science communication” for graduate education in interpersonal communication and future studies may focus on this field.

Kaynakça

- Abadan Unat, N. (1972). *Batı avrupa ve Türkiye’de basın yayın öğretimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Adam, G. S. (2001). The education of journalists. *Journalism*, 2(3), 315-339. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/146488490100200309>
- Afifi, W. A., & Guerrero, L. K. (2000). Motivations underlying topic avoidance in close Relationships. In S. Petrnio (Ed.), *Balancing the secrets of private disclosures*, (p. 165-181). New York: Lawrence Erlbaum.
- Alemdar, K., & Erdoğan, İ. (2001). *İletişim, Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de bilim: Sosyal bilimler-II*. Ankara: TÜBA Yayınları.

- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan milli eğitim bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları (Ankara ili örneği)*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara.
- Alver, F. (2007). *Gazeteciliğin kuramsal temelleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Alver, F., & Sarısakaloğlu, A. (2023). Communication science in Türkiye: How communication research and education developed over the years. *Publizistik*, 68(1), 89-108. <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/s11616-022-00766-4>
- Ananiadou, K., & Claro, M. (2009). 21st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries. *OECD Education Working Papers (No. 41)*. <https://doi.org/https://doi.org/10.1787/218525261154>
- Anderson, R. E. (2008). Implications of the information and knowledge society for education. In J. Voogt & G. Knezek (Eds.), *International handbook of information technology in primary and secondary education*, (p. 5-22). New York: Springer.
- Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi (2023). Fakülte hakkında – İletişim fakültesi, <http://www.ilef.ankara.edu.tr/fakulte-hakkinda/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Ansari, A. (2021). The role of interpersonal communication skills in human resource and management. *International Journal of Science and Research*, 10(11), 916-922.
- Anwar, C. R. (2016). Communication in education: An abandoned research (Phenomenological study of communication of education in makassar). *Prosiding ICTTE FKIP UNS 2015, 1*, 350-356.
- Argyle, M. (1994). *The psychology of intetpersonal behaviour* (5th Edition). UK: Penguin.
- Arık, B. M., & Bayram, F. (2011). İletişim eğitimi ve iletişim akademisyenleri: Veriler ışığında genel bir değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 15, 81-98. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akil/issue/48080/607905>
- Atabek, Ü., & Atabek, G. Ş. (2014). İletişim eğitiminde farklı perspektifler: Öğrenciler, akademisyenler ve meslek mensuplarının iletişim eğitimi hakkındaki tutumları. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 38, 148-163. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ikad/issue/67964/995683>
- Aziz, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *BEÜ SBE Dergisi*, 7(1), 231-274. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bitlissos/issue/38061/399955>
- Başer, N., Narlı, S., & Günhan, B. (2005). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deubefd/issue/25433/268383>
- Beebe, S. A., Beebe, S. J., Redmond, M. V, Rigolosi, S., Beebe Peggy, M., Redmond, E., & Maroney, B. (2014). *Interpersonal communication relating to others*. Boston: Allyn and Bacon.
- Beebe, S. A., Beebe, S. J., & Redmond, M. V. (2022). *Interpersonal communication relating to others* (Ninth Edition). Boston: Pearson.

- Berger, C. R. (1977). Interpersonal communication theory and research: An overview. In B. D. Ruben (Ed.), *Communication yearbook 1*, (p. 217-228). New Brunswick: Transaction.
- Berger, C. R. (1991). Communication theories and other curios. *Communication Monographs*, 58, 101-113. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/03637759109376216>
- Berger, C. R. (1992). Curiouser and curiouser curios. *Communication Monographs*, 59, 101-107. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/03637759209376254>
- Berger, C. R. (2005). Interpersonal communication: Theoretical perspectives, future prospects. *Journal of Communication*, 55(3), 415-447. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2005.tb02680.x>
- Berger, C. R., & Calabrese, R. J. (1975). Some explorations in initial interaction and beyond: Toward a developmental theory of interpersonal communication. *Human Communication Research*, 1, 99-112. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1975.tb00258.x>
- Berlo, D. K. (1960). *The process of communication: An introduction to theory and practice*. New York: Holt, Rinehart, & Winston.
- Bowling Green State University (2023). Ph.D. program, <https://www.bgsu.edu/arts-and-sciences/media-and-communication/graduate/phd-program.html>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Bowling Green State University (2024). Ph.D. program, <https://www.bgsu.edu/arts-and-sciences/media-and-communication/graduate/phd-program.html>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 4(2), 177-187. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobiadsbd/issue/11354/135707>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2022). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carassa, A., & Colombetti, M. (2015). Interpersonal communication as social action. *Philosophy of the Social Sciences*, 45(4-5), 407-423. <https://doi.org/10.1177/0048393115580265>
- Chacko, A. (2021). A conceptual study of interpersonal communication among colleagues: Needs, importance and challenges. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 9(8), 879-882.
- Chapman University (2023). Ph.D. in communication, <https://www.chapman.edu/communication/graduate/phd-in-communication.aspx>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Chapman University (2024). Ph.D. in communication, <https://www.chapman.edu/communication/graduate/phd-in-communication.aspx>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2000). *Research methods in education* (5th Ed.). London: Routledge Falmer.
- Coover, G. E., & Murphy, S. T. (2000). The communicated self: Exploring the interaction between self and social context. *Human Communication Research*, 26(1), 125-147. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2000.tb00753.x>

- Çakar, Ö. (1997). *Fen Bilimleri Alanında Bilim Adamı Yetiştirme-Lisansüstü Eğitim*. Ankara: TÜBA Yayını.
- Deveci, T. (2019). Interpersonal communication predispositions for lifelong learning: The case of first year students. *Journal of Education and Future year*, 15, 77-94. <https://doi.org/https://doi.org/10.30786/jef.358529>
- DeVito, J. A. (2022). *The interpersonal communication book*. New York: Pearson.
- Dilci, T. (2009). *Eğitim bilimleri alanında yürütülen lisansüstü eğitiminin öğrenci ve öğretim elemanları görüşlerine dayalı olarak durumunun değerlendirilmesi*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.
- Eastern Illinois University (2023). Eastern Illinois University communication studies – Interpersonal communication, <https://www.eiu.edu/commstudies/interpersonal.php>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Eastern Illinois University (2024). Interpersonal communication, <https://www.eiu.edu/commstudies/interpersonal.php>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Ege Üniversitesi (2023). Sosyal bilimler enstitüsü, <https://sosbilen.ege.edu.tr/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Ege Üniversitesi (2024). İletişim fakültesi, <https://iletisim.ege.edu.tr/tr-4572/hit.html>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Fährnich, B., Wilkinson, C., Weitkamp, E., Heintz, L., Ridgway, A., & Milani, E. (2021). RETHINKING science communication education and training: Towards a competence model for science communication. *Frontiers in Communication*, 6, 795198. <https://doi.org/https://doi.org/10.3389/fcomm.2021.795198>
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations*, 7(2), 117-140. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0018726754007002>
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. California: Stanford University Press.
- Gable, S. L., & Shean, G. D. (2000). Perceived social competence and depression. *Journal of Social and Personal Relationships*, 17(1), 139-150. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/0265407500171007>
- Gömlüksiz, M. N., & Et, S. Z. (2013). *Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime ilişkin metaforik algıları*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 10-11 Mayıs 2013, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Basımevi.
- Günay, D. (2018). Türkiye’de lisansüstü eğitim ve lisansüstü eğitime felsefi bir bakış. *Journal of University Research*, 1(2), 71-88. <https://doi.org/https://doi.org/10.32329/uad.450965>
- Güven, İ., & Tunç, B. (2007). Lisansüstü öğretim becerilerinin akademik sorunları (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Örneği). *Mili Eğitim Dergisi*, 173, 157-172.
- Hacıoğlu, Y. (2021). The effect of STEM education on 21st century skills: Preservice science teachers’ evaluations. *Journal of STEAM Education*, 4(2), 140-167. <https://dergipark.org.tr/en/pub/steam/issue/60419/912067>
- Hargie, O. (2011). *Skilled interpersonal communication, research, theory and practice*. London: Routledge.

- Hart Research Associates. (2009). *Trends and emerging practices in general education based on a survey among members of the association of American colleges and universities conducted*. Washington, DC: Hart Research Associates Publications.
- Hartley, P. (1999). *Interpersonal communication* (2nd Ed.). London: Routledge.
- Heider, F. (1958). *The psychology of interpersonal relations*. New Jersey: Wiley.
- İnuğur, M. N. (1988). *Türk basınında iz bırakanlar*. İstanbul: Der Yayınları.
- İstanbul Üniversitesi (2023a). İletişim fakültesi, <https://iletisim.istanbul.edu.tr/tr/content/fakultemiz-tanitim-sayfasi/fakulte-tarihi>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- İstanbul Üniversitesi (2023b). Sosyal bilimler enstitüsü, <https://sosyalbilimler.istanbul.edu.tr/tr/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- İstanbul Üniversitesi (2024). İstanbul Üniversitesi eğitim bilgi sistemi, [https://ebs.istanbul.edu.tr/home/amachedef?id=7158&birim=kisilerarasi_iletisim_tezli_yuksek_lisans_programi_\(orgun_ogretim\)](https://ebs.istanbul.edu.tr/home/amachedef?id=7158&birim=kisilerarasi_iletisim_tezli_yuksek_lisans_programi_(orgun_ogretim)), Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Indiana University (2023). PhD health communication, <https://liberalarts.iupui.edu/departments/communication-studies/current-students/phd-in-health-communication/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Kahan, D. M., Peters, E., Wittlin, M., Slovic, P., Ouellette, L. L., Braman, D., & Mandel, G. (2012). The polarizing impact of science literacy and numeracy on perceived climate change risks. *Nature Climate Change*, 2(10), 732-735. <https://doi.org/10.1038/nclimate1547>
- Karakütük, K. (2002). *Öğretim üyesi ve bilim insanı yetiştirme-lisansüstü öğretimin planlanması*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karaman, S., & Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *The Journal of Social Sciences Research*, 5(2), 94-114. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gopsbad/issue/48557/616554>
- Kent State University (2023). Kent campus, <https://www.kent.edu/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Kent State University (2024). Interpersonal communication, <https://www.kent.edu/ci/interpersonal-communication-phd-communication-information>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Knapp, M. L., & Daly, J. A. (2011). Background and current trends in the study of interpersonal communication. In M. L. Knapp & J. A. Daly (Eds.), *The Sage handbook of interpersonal communication*, (p. 3-22). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Knapp, M. L., Vangelisti, A. L., & Caughlin, J. P. (2014). *Interpersonal communication and human relationships*. New York: Pearson Education.
- Lac, A. (2016). Content analysis. In R. J. R. Levesque (Ed.), *Encyclopedia of adolescence*, (p. 1-5). New York: Springer International.
- Larson, C., Backlund, P., Redmond, M., & Barbour, A. (1978). *Assessing functional communication*. Illinois: Speech Communication Association Publications.
- Leary, M. (2001). Towards a conceptualization of interpersonal rejection. In M. Leary (Ed.), *Toward a conceptualization of interpersonal rejection*, (p. 3-21). New York: Oxford University Press.

- Levy, F., & Murnane, R. J. (2005). How computerized work and globalization shape human skill demands. In M. M. Suarez-Orozco (Ed.), *Learning in the global era*, (p. 137-158). California: University of California Press.
- Liberty University (2023). Liberty university, <https://www.liberty.edu/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Liberty University (2024). Master's in interpersonal communication, <https://www.liberty.edu/residential/communication-and-the-arts/masters/professional-communication/interpersonal-communication/>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Llorente, C., & Revuelta, G. (2023). Models of teaching science communication. *sustainability*, 15, 5172. <https://doi.org/https://doi.org/10.3390/su15065172>
- Longnecker, N. (2009). Sharing science with better science communication. *Issues*, 87, 37-40. <https://search.informit.org/doi/abs/10.3316/ielapa.200906921>
- Longnecker, N. (2016). An integrated model of science communication — More than providing evidence. *Journal of Science Communication*, 15(5), 1-12. <https://doi.org/https://doi.org/10.22323/2.15050401>
- Longnecker, N. (2022). Twenty years of teaching science communication — a personal reflection. *Journal of Science Communication*, 21(7), 1-9. <https://doi.org/https://doi.org/10.22323/2.21070306>
- Louisiana State University (2023). LSU department of communication studies, https://www.lsu.edu/hss/cmst/graduate/prospective_students.php, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Louisiana State University (2024). Prospective graduate students, https://www.lsu.edu/hss/cmst/graduate/prospective_students.php, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Manning, J. (2014). A constitutive approach to interpersonal communication studies. *Communication studies*, 65(4), 432-440. <https://doi.org/10.1080/10510974.2014.927294>
- Manning, J. (2020). Interpersonal communication. In D. L. Merskin (Ed.), *The SAGE international encyclopedia of mass media and society*, (p. 1-5). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Marmara Üniversitesi. (2023). Sosyal bilimler enstitüsü, <https://sbe.marmara.edu.tr/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Marmara Üniversitesi. (2024). İletişim fakültesi, <http://hit.iletisim.marmara.edu.tr/lisansustu-programlar/kisilerarasi-iletisim>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Morreale, S. P., Valenzano, J. M., & Bauer, J. A. (2017). Why communication education is important: a third study on the centrality of the discipline's content and pedagogy. *Communication Education*, 66(4), 402-422. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/03634523.2016.1265136>
- Mutlu, E. (1998). Tartışma: İletişim eğitimi. *Kültür ve İletişim Dergisi*, 1(2), 16-27.
- Nas, S., Peyman, D., & Arat, Ö. G. (2016). Bireylerin yüksek lisans yapma nedenleri üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül University The Journal of Graduate School of Social Sciences*, 18(4), 571-599. <https://doi.org/https://doi.org/10.16953/deusbed.53127>

- National Research Council (US) Board on Science Education. (2010). *Exploring the intersection of science education and 21st century skills: A workshop summary*. Washington, DC: National Academies Press.
- Naumovski, V., Dana, L., Pesakovic, G., & Fidanoski, F. (2017). Why interpersonal communication is important in public administration? *Współczesne Problemy Ekonomiczne*, 1(14), 55-77. <https://doi.org/https://doi.org/10.18276/wpe.2017.14-04>
- Nebraska-Lincoln University (2023). Communication studies, <http://ace.unl.edu>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- OECD. (2019). *Benchmarking higher education system performance*. Paris: OECD Publishing.
- Ohio University (2023). Program: Communication studies, https://www.catalogs.ohio.edu/preview_program.php?catoid=64&pooid=18015&returnto=5152, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Ohio University (2024). Communication studies – PhD, <https://www.ohio.edu/scripps-college/comm-studies/phd>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Okay, A. (2003). Public relations education in Turkey. *European PR News*, 2(3), 19-27.
- Ottawa University (2023). Master of communication, <https://catalogue.uottawa.ca/en/graduate/master-communication/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Phillips, E. (1978). *The social skills basis of psychopathology*. New York: Grune and Stratton.
- Polat, M., Polat, H., Süren, S., Saldüz, İ., Polat, İ., Polat, M., Öter, D. K., & Kılıç, B. (2022). Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 8(1), 42-57. <https://doi.org/https://doi.org/10.34137/jilses.1093081>
- Punch, K. F. (2020). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. (Çev. D. Bayrak, H. B. Arslan ve Z. Akyüz). Siyasal Kitapevi.
- Roloff, M. E., & Berger, C. R. (1982). *Social cognition and communication*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ross, B. I., & Richards, J. I. (2008). *A century of advertising education*. Austin, TX: American Academy of Advertising.
- Sarkın, Ş. D. B. (2022). Covid-19 pandemi sürecinde lisansüstü eğitimde değerlendirme yaklaşımları ve yansımaları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. <https://doi.org/https://doi.org/10.9779.pauefd.1075650>
- Sherif, M., & Hovland, C. I. (1961). *Social judgment: Assimilation and contrast effects in communication and attitude change*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Shrestha, B., Pokhrel, Y. R., & Butterworth, K. (2016). Determinants of postgraduate students' choices of speciality. *Journal of the Nepal Medical Association*, 54(201), 1-7. <https://doi.org/https://doi.org/10.31729/jnma.2808>

- Skinner, K. L., Charles, S. J. H., McPherson, K. B. A., & Simpson, M. D. (2016). Improving students' interpersonal skills through experiential small group learning. *Journal of Learning Design*, 9(1), 21-36. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.5204/jld.v9i1.232>
- Solmaz, B., Arslan, A., Oğuz Aydın, B., & Duğan, Ö. (2012). Türkiye'de halkla ilişkiler lisans eğitimi üzerine bir değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 253-269. <https://dergipark.org.tr/en/pub/susbed/issue/61804/924602>
- Southern Illinois University Edwardsville (2023). SIUE, <https://www.siu.edu/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Southern Illinois University Edwardsville (2024). Applied communication studies, <https://www.siu.edu/academics/graduate/degrees-and-programs/applied-communication/specialization-interpersonal-communication>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- The University of Arizona (2023). The department of communication, <https://comm.arizona.edu/graduate-overview>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- The University of Arizona (2024). Graduate overview, <https://comm.arizona.edu/graduate-overview>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- The University of Iowa (2023). The university of Iowa, <https://uiowa.edu/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- The University of Iowa (2024). Communication studies, <https://catalog.registrar.uiowa.edu/liberal-arts-sciences/communication-studies/communication-studies-ma/>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- The University of Manchester (2023). The university of Manchester, <https://www.manchester.ac.uk/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- The University of Oklahoma (2023). The university of Oklahoma, <https://www.ou.edu/cas/comm/academics/graduate/areas/interpersonal>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- The University of Oklahoma (2024). Graduate studies, <https://www.ou.edu/cas/comm/academics/graduate>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- The University of Texas at Austin (2023). The university of Texas at Austin, <https://www.utexas.edu/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- The University of Texas at Austin (2024). Degree requirements, <https://commstudies.utexas.edu/graduate/degree-requirements>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- Tokgöz, O. (2003). Türkiye'de iletişim eğitimi: elli yıllık bir geçmişin değerlendirilmesi. *Kültür ve İletişim*, 6(1), 9-32. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kulturveiletisim/issue/71493/1150857>
- Tokgöz, O. (2006). Türkiye'de iletişim araştırmalarında iletişim eğitiminin rolü ve önemi. *Küresel İletişim Dergisi*, 1, 1-12.
- Topuz, H. (2003). *II. Mahmut'tan holdinglere Türk basın tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tosun, M. (2012). *Lisansüstü eğitimde kalite yönetimi: İnönü üniversitesi sosyal bilimler Enstitüsü'nde bir uygulama*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya.

- Türkiye İstatistik Kurumu (2022). 2022-2023 Yükseköğretim istatistikleri öğrenim düzeyine göre öğrenci sayısı, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Twebaze, R. (2023). Program progression and completion among postgraduate students at Bishop Stuart university. *Bishop Stuart University Journal of Development, Education & Technology*, 1(2), 83-100. <https://doi.org/https://doi.org/10.59472/jodet.v1i2.27>
- University at Albany-SUNY (2023). MA communication, <https://www.albany.edu/communication/programs/macommunication#programofstudy>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University at Albany-SUNY (2024). Communication, <https://www.albany.edu/communication/programs/macommunication#programofstudy>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- University of Aberdeen (2023). Global business communication, <https://www.abdn.ac.uk/study/postgraduate-taught/degree-programmes/252/global-business-communication/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University of Connecticut (2023). Department of communication, <https://comm.uconn.edu/graduate/overview/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University of Connecticut (2024). Graduate program overview, <https://comm.uconn.edu/graduate/overview/>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- University of Delaware (2023). University of Delaware, <https://www.communication.udel.edu/grad-program/prospective-phd-students>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University of Delaware (2024). Grad study in communication, <https://www.communication.udel.edu/grad-program/prospective-grad-students>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.
- University of Europe for Applied Sciences (2023). Communication design, <https://www.ue-germany.com/programmes/art-and-design/bachelor/communication-design>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University of Georgia (2023). Communication studies, https://grad.uga.edu/?s=communication&post_type=degree, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University of Johannesburg (2023). Communication studies, <https://www.uj.ac.za/faculty/faculty-of-humanities/department-of-communication-and-media/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University of Jyväskylä. (2023) MA language, globalization and intercultural communication, <https://www.jyu.fi/en/study-with-us/masters-degree-programmes/masters-degree-programme-in-language-globalization-and-intercultural-communication>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University of Missouri (2023). Communication, <https://communication.missouri.edu/taxonomy/term/5>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University of Missouri (2024). Graduate program, <https://communication.missouri.edu/graduate-program>, Erişim Tarihi: 24.03.2024.

- University of Twente (2023). Master's programme communication studies, <https://www.utwente.nl/en/education/master/programmes/communicationscience/17266-master-pdf-cs2.pdf>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University of West Indies (2023). Faculty of humanities and education department of literary, cultural and communication studies, <https://sta.uwi.edu/fhe/dlcc/sites/default/files/dlcc/images/Postgrad%20Comms.pdf>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- University of Westminster (2023). MA communication, <https://www.westminster.ac.uk/media-and-communication-courses/2024-25/september/full-time/communication-ma>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Vural, Ö. F., & Başaran, M. (2021). The reasons for teachers' preference for Master's degree. *Journal of Curriculum and Instruction*, 13(1), 589-613. <https://ijci.globets.org/index.php/IJCI/article/view/533>
- Weaver, P. H. (1994). *News and the culture of lying*. London: The Free Press.
- West Virginia University (2023). West Virginia university, <https://catalog.wvu.edu/graduate/graduateeducationatwestvirginiauniversity/#classificationstext>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Wilkinson, C., Milani, E., Ridgway, A., & Weitkamp, E. (2022). Roles, incentives, training and audiences for science communication: perspectives from female science communicators. *JCOM*, 21(4), A04. <https://doi.org/https://doi.org/10.22323/2.21040204>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- York University (2023). Communication & culture, <https://www.yorku.ca/gradstudies/cmct/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Youngstown State University (2023). Youngstown State university, <https://catalog.ysu.edu/graduate/graduate-programs/ma-interdisciplinary-communication/>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Yükseköğretim Kurulu (2007). Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi, <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Turkiyenin-yuksekogretim-stratejisi.pdf>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.
- Yükseköğretim Kurulu (2021). Üniversite izleme ve değerlendirme genel raporu 2021, <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2022/universite-izleme-ve-degerlendirme-genel-raporu-2021.pdf>, Erişim Tarihi: 20.08.2023.

Araştırmacı Katkı Oranı: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuştur.

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.